

NOI CONSIDERAȚII REFERITOARE LA CERCETĂRILE ARHEOLOGICE EFECTUATE ÎN AȘEZAREA CULTURII BABADAG DE LA REVĂRSAREA-DEALUL TICHILEȘTI, JUD. TULCEA¹

Sorin Cristian Ailincăi

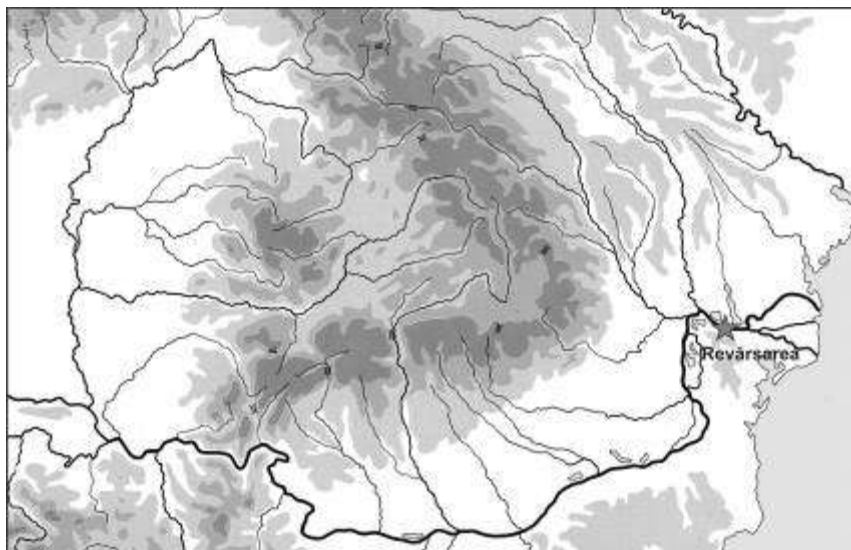
Abstract: *This article focuses on the study of the archaeological investigations G. Simion performed in 1990 in the Babadag culture settlement at Revarsarea-Dealul Tichilesti. We have applied a new analysis of the habitat setup and of the artefacts found there, and also proposed a dating for the Hallstattian inhabitation in the classic period of Babadag culture (10th-9th BC).*

Key words: *Dobruđja, Revărsarea, First Iron Age, Babadag culture.*

Cuvinte cheie: *Dobrogea, Revărsarea, Prima epocă a fierului, cultura Babadag.*

Introducere

Situat pe un promontoriu amplasat la V de localitatea Revărsarea (oraș Isaccea, jud. Tulcea), în vecinătatea DN 22 ce unește orașele Tulcea și Galați (Fig. 1/1), situl este flancat dinspre S, E și V de dealuri cu o altitudine mai mare, în vreme ce partea de N era probabil scăldată de bălțile create de Dunăre în această zonă. Accesul spre platoul locuit în vechime este îngreunat de existența unor pante abrupte pe laturile de N, E și V (Fig. 1/2-3).

Harta 1. Localizarea sitului de la Revărsarea-Dealul Tichilești.
Map 1. Geographical position of the site from Revărsarea-Dealul Tichilești.

¹ Dedic acest articol amintirii regretatului Gavrilă Simion care ne-a încredințat spre lucru materialul și întreaga documentație de șantier înainte de trecerea sa în neființă.

Lucrările, desfășurate în perioada 20 iulie-10 septembrie 1990, conduse de G. Simion au avut un caracter preventiv fiind determinate de montarea în zonă a unor conducte de gaz metan, și au scos la lumină importante vestigii din prima epocă a fierului, epoca romană și chiar medievală, în parte deja publicate². Studiul recent al materialului arheologic aflat în colecțiile Muzeului de Istorie și Arheologie din Tulcea, precum și consultarea planurilor și notelor de șantier, ne-au determinat să avem o părere ușor diferită asupra încadrării cronologice a sitului față de cea deja publicată de autorul cercetării. Din acest motiv, precum și din dorința noastră de a expune întreg lotul de artefacte disponibil, vom încerca o nouă analiză a locuirii atribuite culturii Babadag, insistând mai ales pe prezentarea materialului arheologic în funcție de contextul descoperirii.

Descrierea cercetărilor arheologice. Amenajări de habitat³

Cercetările arheologice s-au concretizat prin săparea a trei secțiuni (S I, II, III), pe suprafața cărora au fost descoperite mai multe amenajări de locuire ce pot fi atribuite culturii Babadag (Fig. 2). Stratigrafia este unitară, având oscilații destul de mici pe toată suprafața cercetată. Astfel, sub solul vegetal, gros de 0,35-0,40 m, se află nivelul de depuneri arheologice (0,40-0,45 m), care suprapune direct solul steril.

Secțiunea I (S I) (Fig. 2; 3) – a fost trasată pe mijlocul platoului, aproximativ pe direcția N-S și avea dimensiunile de 2×77 m. Suprafața sa a fost împărțită în carouri de 2×2 m, numerotarea acestora făcându-se dinspre S spre N. Aici au fost cercetate mai multe amenajări de locuire din prima epocă a fierului, după cum urmează:

gr. 1 – a fost cercetată parțial în partea vestică a c. 2-3. Aceasta avea un diametru de aproximativ 2 m și o adâncime de 0,40 m. Nu avem date despre o eventuală secționare a complexului. De aici provin fragmente ceramice de la două vase bitronconice ornamentate prin imprimare (Fig. 6/3-4), o ceașcă (Fig. 6/5) și un vas de bucătărie (Fig. 6/1). Alături de acestea se afla o fibulă din fier cu două resorturi și trei globuri pe arc (Fig. 6/2).

loc. 1 – a fost identificată pe suprafața c. 12-13 și 14. Complexul a fost cercetat parțial, fiind suprapus în parte de un copac. Avea o formă ovală, alungită, cu dimensiunile de $4,75 \times 1,90$ m. Pereții au fost săpați oblic, spre interior, până la adâncimea de 0,80 m. În pământul de umplutură au fost descoperite fragmente ceramice ce provin de la vase bitronconice (Fig. 6/6-7, 10-11), o ceașcă (Fig. 6/8), dar și o fusaiolă de formă bitronconică, cu aspect plat (Fig. 6/12).

gr. 2 – a fost cercetată parțial pe suprafața estică a c. 15-16. Aceasta avea un diametru de cca. 1 m, pereții fiind săpați relativ drept până la adâncimea de 0,50 m. Nu avem material ceramic care să provină din acest complex.

loc. 2 (?) – poate fi considerată de fapt o groapă de dimensiuni mai mari, de formă neregulată, identificată în cea mai mare parte în c. 17. În profilul de E, complexul avea o deschidere de 1 m, pereții erau săpați oblic până la adâncimea de 0,60 m. De aici provin câteva fragmente ceramice de la vase bitronconice (Fig. 7/1-2, 5-6), o strachină (Fig. 7/3) și o ceașcă (Fig. 7/4).

² Simion 1998, 231-238; Simion 2003, 99-114.

³ În descrierea ce urmează vom urma doar parțial notările folosite în primul articol dedicat acestor cercetări, sursa noastră de informație fiind planurile și jurnalul campaniei arheologice din 1990, principalul scop fiind redarea caracteristicilor complexelor și ilustrarea separată a materialului arheologic în funcție de contextul descoperirii. Abrevieri folosite: S – Secțiune; c. – carou; gr. – groapă; loc. – locuință.

gr. 3 – se prezenta sub forma unei alveolări circulare, cu diametrul de 2,20 m și adâncimea de 0,50 m, surprinse în c. 18-19. Nu deținem informații despre conținutul acesteia.

loc. 3 – a fost cercetată parțial în c. 27-29, având o lungime de 5 m. Pereții au fost săpați oblic până la o adâncime de 0,70 m. Aici au fost descoperite fragmente ceramice ce provin de la vase bitronconice (Fig. 8/5-6; 9/1-2) și cești (Fig. 8/7, 9), precum și o fusaiolă de mici dimensiuni (Fig. 8/8).

gr. 4 – cercetată în partea de V a c. 35, avea o deschidere în profil de 1,50 m, o adâncime de 1,30 m, pereții fiind săpați relativ drept. De aici provin numeroase fragmente ceramice de la vase bitronconice (Fig. 10/1-2), cești (Fig. 10/4-5), străchini (Fig. 10/3) și vase groșiere (Fig. 10/6-7; 11/1-2).

loc. 4 – a fost identificată în c. 36-37, avea probabil o formă rectangulară cu colțurile rotunjite, cu o lățime de 2,60 m. Din acest complex provin fragmente ceramice de la vase bitronconice (Fig. 11/4-5, 7), o ceașcă (Fig. 11/6) și un vas de bucătărie (Fig. 11/3).

Secțiunea II (S II) (Fig. 2; 4) – a fost trasată pe direcția E-V, în partea sudică a sitului (Fig. 2) și avea dimensiunile de 95 × 2 m, fiind dublată parțial în partea de N cu o secțiune paralelă, denumită S IIb. Suprafața sa a fost împărțită în carouri de 2 × 2 m, numerotarea acestora fiind făcută dinspre V spre E.

loc. 1 – a fost cercetată parțial în c. 4-6. Deși s-a dorit o cercetare exhaustivă a acesteia prin deschiderea unei case (parte din SIIb), complexul a fost în mare parte distrus de o groapă ce conținea material din epocă romană. Locuința avea o formă neregulată în plan, cu o lățime maximă de 2,10 m și era săpată până la adâncimea de 0,40 m.

În ciuda bulversărilor suferite, complexul conținea o cantitate mare de fragmente ceramice ce proveneau de la vase bitronconice (Fig. 13/3, 5, 7-9; 14/1), cești (Fig. 13/1-2, 4, 6), o strachină (Fig. 13/10) și o fusaiolă (Fig. 14/2).

gr. 2 – a fost cercetată parțial în zona sudică a c. 11-12. În profil, aceasta avea o deschidere maximă de 1,20 m, pereții fiind săpați oblic până la adâncimea de 0,40 m. De aici provin un fragment de vas bitronconic (Fig. 14/4) și o parte dintr-o ceașcă cu una sau două toarte supraînălțate (Fig. 14/3).

loc. 2 – a fost cercetată parțial pe suprafața c. 13-15. Aceasta se prezenta inițial sub forma unei aglomerări de ceramică și chirpic, sub care se afla podeaua de lut bătătorit. Locuința a fost parțial distrusă de două gropi ce conțineau ceramică romană. Din acest complex provin fragmente ale unor vase bitronconice (Fig. 14/5; 15/1-3, 5), o ceașcă (Fig. 15/4), străchini (Fig. 15/6-9) și vase de bucătărie (Fig. 15/6; 15/10).

gr. 6 – a fost identificată în c. 18-19 și intră parțial în profilul sudic al secțiunii. Aceasta avea o formă ovală în plan, cu lățimea maximă de 1,70 m, pereții fiind săpați oblic, până la adâncimea de 1,20 m. Din complex provin partea superioară a unui vas bitronconic (Fig. 16/1) și un fragment dintr-un vas de bucătărie (Fig. 16/2).

gr. 7 – a fost cercetată parțial în zona nordică a c. 20. Aceasta avea o deschidere în profil de 1,20 m și o adâncime de 0,35 m, pereții fiind săpați relativ drept. În umplutura sa au fost descoperite fragmente de la vase bitronconice (Fig. 16/3-4), o ceașcă (Fig. 16/5), o strachină (Fig. 16/6) și o fusaiolă (Fig. 16/7).

gr. 8 – cercetată parțial în partea sudică a c. 21-22, avea probabil o formă ovală în plan, cu diametrul maxim de 2,20 m. În profil, groapa era tronconică, adâncimea fiind de 1,30 m. Nu avem date despre inventarul arheologic al acestui complex.

loc. 3 – identificată în partea nordică a c. 24-26, pe o lungime de 3,80 m, avea o formă greu de presupus datorită cercetării sale parțiale. În profil se poate observa că a fost adâncită până la adâncimea de 0,30 m. Din umplutura sa am putut înregistra doar trei fragmente ceramice ce provin de la vase bitronconice (Fig. 16/8-10).

gr. 9 – se prezenta sub forma unei alveolări adânci de cca. 0,50 m, cercetată parțial în profilul de N al c. 28-29 pe o lungime de 2,4 m. Din acest complex provine doar un fragment de vas bitronconic (Fig. 17/1).

Pe suprafața cercetată de această secțiune, fără a fi identificată vreo amenajare, s-au descoperit mai multe aglomerări de fragmente ceramice, singura menționată pe plan fiind cea din c. 40-41, identificată de autorul cercetărilor cu o locuință.

loc. 4 – a fost cercetată pe suprafața c. 44-47, în S II a-b. Amenajarea avea o formă alungită-neregulată în plan, fiind adâncită în solul steril până la 0,30 m. Deși cuprinde o suprafață destul de mare, din acest complex au fost recuperate doar două fragmente de vase bitronconice (Fig. 24/2, 5) și două fusaiole (Fig. 24/3-4).

Secțiunea III (S III) (Fig. 2; 5) – a fost trasată paralel cu S II și perpendicular pe S I, spre limita de N a sitului. Aceasta avea dimensiunile de 91×2 m, fiind dublată pe alocuri de o secțiune paralelă notată cu S IIIb. Suprafața cercetată a fost împărțită în carouri de 2×2 m, numerotate de la V la E⁴.

gr. 1 – a fost cercetată pe suprafața c. 1-2, avea o formă circulară în plan, pereții erau săpați drept până la adâncimea de 0,50 m. Din inventarul acestui complex am înregistrat doar un fragment de strachină (Fig. 25/1) și un altul de la un vas bitronconic (Fig. 25/2).

loc. 1 – complexul se prezintă sub forma unei alveolări, surprinsă parțial pe suprafața c. 2-6, care în profilul de S apare ca o terasare a pantei pe o lungime de 7,5 m. În acest complex au fost descoperite câteva fragmente de vase bitronconice (Fig. 25/7-8, 10), cești (Fig. 25/11) și străchini (Fig. 25/11).

gr. 2 – cercetată parțial în c. 4, perforează *loc. 1*. În profil aceasta a fost surprinsă pe o lungime de 1,5 m, pereții săi fiind săpați drept până la o adâncime de 1 m. Pe lângă cele câteva fragmente ceramice descoperite (Fig. 25/4-6), în acest complex au fost descoperite o mandibulă umană și o fibulă de fier cu două resorturi și șapte nodozități rombice pe arc (Fig. 25/3).

gr. 3 – cercetată parțial în zona sudică a c. 8-9, avea probabil o formă ovală în plan, cu diametrul maxim de 2,5 m. În profil se poate observa că peretele de E a fost săpat vertical până la adâncimea de 0,80 m, în vreme ce în partea de V acesta este oblic. Din acest complex provin un fragment de ceașcă (Fig. 26/1) și o fusaiolă (Fig. 26/2).

gr. 4 – a fost identificată pe suprafața c. 10-11, pereții săi fiind săpați relativ vertical până la adâncimea de 0,60 m. Aceasta avea o formă ovală cu dimensiunile de $2,80 \times 2,20$ m. Din conținutul său am înregistrat un fragment de strachină (Fig. 26/3) și un altul ce provine de la o ceașcă cu toarta supraînălțată (Fig. 26/4).

gr. 5 – avea o formă aproximativ circulară, cu diametrul de 2 m, fiind identificată în c. 12-13. Forma sa în profil este neclară, iar adâncimea înregistrată este de 1 m. Nu am găsit informații privind inventarul arheologic al acestui complex.

⁴ Secțiunea a avut inițial 55 m, fiind prelungită ulterior, iar carourile au fost numerotate de autorul cercetării pornind de la un punct 0 cu + și -. Pentru a înlătura eventualele confuzii, numerotarea carourilor în actuala descriere a fost refăcută.

gr. 6 – se prezenta sub forma unei alveolări, probabil de formă circulară cu diametrul de 3,20 m și o adâncime de 0,50 m. Din acest complex provin două fragmente de străchini (Fig. 26/6-7) și unul de la o ceașcă cu toarta supraînălțată (Fig. 26/5).

loc. 2 – pe suprafața c. 19-20 a fost identificată podeaua unei locuințe de suprafață, puternic afectată de o groapă ce conținea material de epocă romană. Aceasta avea o formă alungită, neregulată, cu o lățime maximă de 2,5 m. Din această zonă au fost înregistrate mai multe fragmente de vase bitronconice (Fig. 27/1, 3, 5, 6; 28/4-5), cești (Fig. 27/4; 28/7), căni (Fig. 27/2; 28/1-2, 6), străchini (Fig. 27/8; 28/3) și vase de bucătărie (Fig. 27/7).

gr. 9 – a fost cercetată parțial în c. 24, fiind surprinsă în profilul de S pe o lungime de 1,50 m. Pereții acesteia au fost săpați oblic până la adâncimea de 0,50 m. Nu sunt informații privind inventarul arheologic al acestui complex.

gr. 10 – a fost identificată în c. 25, avea o formă aproximativ circulară, iar pereții au fost săpați oblic până la adâncimea de 0,60 m. Nu sunt informații privind inventarul arheologic al acestui complex.

gr. 11 – ocupa aproape toată suprafața c. 26 și avea o formă aproximativ circulară cu diametrul de cca. 2 m. Pereții săi au fost săpați oblic până la adâncimea de 0,70 m. Nu sunt informații privind inventarul arheologic al acestui complex.

În c. 38-39 ale acestei secțiuni a fost menționată o aglomerare de fragmente ceramice (Fig. 29/1-6), fără a putea fi pusă în legătură cu vreo amenajare.

*
* *

Cercetările arheologice de la Revărsarea–Dealul Tichilești au evidențiat existența unei așezări cu un singur nivel de locuire din prima epocă a fierului. În cei 670 mp investigați, s-au înregistrat 28 de amenajări de habitat ce pot fi atribuite acestei perioade și care sunt concentrate mai ales în zona centrală și vestică a sitului (Fig. 1, 2). Dintre acestea, 18 sunt gropi de diferite dimensiuni, ce au în plan o formă circulară sau ovală, pereții lor fiind săpați vertical sau oblic. Alte 10 amenajări au fost considerate locuințe, acestea având o formă ovală sau aproximativ rectangulară. Cele mai multe dintre ele erau adâncite în pământ, până la maxim 0,60 m, în vreme ce doar două aveau podeaua amenajată la suprafața nivelului antic de călcare.

Tot cu această ocazie putem aminti și descoperirea în gr. 2/ S 3, alături de o fibulă din fier cu șapte nodozități pe arc, a unei mandibule umane⁵. Aceasta era întreagă, gracilă și probabil a aparținut unui individ de sex feminin de vârstă înaintată⁶. Astfel de descoperiri „macabre” au devenit absolut obișnuite în așezările culturii Babadag, numărul lor mărindu-se considerabil în lumina noilor studii și cercetări. Situațiile documentate până acum indică practici de expunere, descompunere și manipulare a rămășițelor umane, conturând existența unui rit și ritual funerar complex practicat de aceste comunități umane⁷.

⁵ Simion 2003, 102.

⁶ Haimovici, Bodi 2003, 481.

⁷ Sîrbu 1994; Sîrbu 1997; Ailincăi, Mirițoiu, Soficaru 2003; Ailincăi *et alii* 2005-2006; Ailincăi 2008a; Ailincăi 2008b; Ailincăi, Constatinescu 2008.

Materialul arheologic studiat se află în colecțiile Muzeului de Istorie și Arheologie din Tulcea, fiind deja supus unei selecții prealabile demersului nostru și este compus dintr-un lot de 177 de piese, dintre care 163 sunt recipiente ceramice, 12 fusaiole și 2 fibule.

Ceramica. Deși lotul de fragmente ceramice este relativ mare, trebuie să menționăm că nu am avut la dispoziție întreg materialul descoperit, acesta fiind deja selectat de autorul cercetării. Necunoscând metodele folosite în acest sens, consider că orice analiză statistică poate fi inutilă. Pe ansamblu, am putut identifica cinci tipuri de recipiente, fiecare dintre acestea având diverse variante de realizare.

Vasele bitronconice reprezintă cea mai mare parte a materialului ceramic înregistrat (95 exemplare), însă starea lor fragmentară ne împiedică să stabilim o tipologie clară a acestora (Fig. 30/1-5). Cea mai mare parte a recipientelor care au putut fi reîntregite parțial grafic par să sugereze existența unor vase de dimensiuni mari și medii, cu gâtul lung și marginea trasă spre exterior, umărul bine reliefat și corpul bombat, aproape sferic, cu diametrul maxim dispus în partea inferioară (Fig. 7/2; 8/5; 9/1-2; 13/9; 18/1; 19/3; 20/3; 22/2-3; 27/6). În alte cazuri, profilele înregistrate arată existența unor recipiente cu aspect mai suplu decât cele descrise anterior; umărul este mai puțin reliefat, iar corpul mai puțin bombat are diametrul maxim dispus mai aproape de zona mediană (Fig. 12/5; 14/1; 17/4; 20/1-2; 21/8; 22/1; 24/1-2). Altă variantă de realizare a acestor recipiente este reprezentată de două fragmente de vase de dimensiuni medii care se pot caracteriza printr-o deschidere mai mare a gurii în raport cu corpul: gâtul este scurt, umărul accentuat iar corpul bombat probabil aproximativ sferic (Fig. 16/1; 17/3). În fine, o ultimă categorie sunt vasele realizate în miniatură, prezente în descoperirile de la Revărsarea–Dealul Tichilești printr-un singur exemplar păstrat fragmentar (Fig. 27/5).

Totuși, cea mai mare parte a exemplarelor sunt greu de încadrat într-o anumită variantă datorită stării lor fragmentare. Astfel, în 17 cazuri am înregistrat părți din zona superioară (Fig. 6/10; 7/1; 8/1, 6; 11/7; 13/7; 15/1, 5; 16/3, 8; 21/5; 23/7, 10; 25/4; 29/5-6), iar alte 56 de exemplare sunt reprezentate de diferite părți ale corpului (Fig. 6/3-4, 6-7, 11; 7/5-6; 10/1-2; 11/4-5; 12/1, 6; 13/3, 5, 8; 14/4-5; 15/2-3; 16/4, 9-10; 17/1-2; 18/3-4; 19/1-2, 5-7; 21/1-4, 7, 9-10; 23/1-4, 9; 24/5; 25/2, 6, 7-8, 10; 27/1, 3; 28/4-5; 29/3-4).

În privința *ornamentelor și modalităților de realizare a acestora* (Fig. 31/1-24), putem observa că cele mai multe exemplare au fost decorate exclusiv prin imprimare, de obicei în zona umărului și/sau a diametrului maxim, ori în jurul proeminențelor, cu diverse combinații de cercuri concentrice și șnururi imprimate (Fig. 6/3-4, 7/5-6; 10/1; 11/4-5; 12/1, 6; 13/3, 8; 14/1, 4-5; 15/2-3; 16/4, 9-10; 17/1, 3; 18/3; 19/1-3, 5-7; 21/1-4, 9; 22/1; 23/1, 3; 24/5; 25/2, 10; 27/1, 3; 29/3-4) sau șiruri de motive în forma literei „S” (Fig. 6/6; 10/2). În alte cazuri, aceste motive realizate prin imprimare sunt combinate cu benzi sau linii simple incizate dispuse orizontal sau oblic (Fig. 7/2; 17/2; 21/8; 23/2, 4, 9; 25/6-7), în vreme ce mult mai puține vase sunt decorate exclusiv prin motive incizate compuse din benzi de linii paralele dispuse orizontal sau vălurit (Fig. 9/2; 18/4; 21/7) ori șiruri de puncte (Fig. 6/11; 17/4; 20/3; 21/10) asociate doar o singură dată cu caneluri oblice (Fig. 6/7).

Ceștile sunt reprezentate de 29 de exemplare, în cea mai mare parte fragmentare. În ciuda acestui fapt, se remarcă mai multe maniere de realizare (Fig. 30/6-10). O primă categorie ar fi reprezentată de ceștile cu o toartă supraînălțată, de formă bitronconică, cu umărul bine reliefat și marginea trasă spre exterior, care au un aspect plat, înălțimea lor fiind mult mai mică decât

diametrul maxim dispus în partea inferioară (Fig. 19/4) sau mediană (Fig. 23/5). Cea de a doua variantă este reprezentată de cești cu o toartă supraînălțată cu aspect suplu, diferența dintre diametrul maxim și înălțime fiind mai mică (Fig. 6/9; 10/4; 11/6; 26/1; 28/7). Doar într-un singur caz putem presupune că un exemplar ar putea aparține unui tip de ceașcă cu două toarte supraînălțate (Fig. 14/3), iar în alt caz am înregistrat un recipient cu profil bitronconic al cărui umăr este puțin reliefat (Fig. 8/3). Totuși, datorită stării fragmentare, cele mai multe recipiente de acest gen sunt greu de încadrat în tipurile descrise mai sus (Fig. 6/5, 8; 7/4; 8/7, 9; 10/5; 12/2; 13/1-2, 4, 6; 15/4; 23/8; 25/11; 26/4-5; 27/2, 4).

În privința *motivelor ornamentale și a modalităților de executare* ale acestora (Fig. 31/26-41) se poate observa că cele mai multe exemplare sunt decorate în zona de îmbinare a gâtului cu corpul doar cu șiruri de puncte sau linii incizate (Fig. 6/5; 15/4; 16/5; 8/9; 23/5; 25/5; 26/1; 28/7) în vreme ce altele prezintă combinații mai complexe de linii incizate (Fig. 6/8; 11/6; 12/2; 13/6; 25/11). Mult mai reduse sunt motivele imprimate reprezentate doar prin „șnururi” asociate sau nu cu incizii (Fig. 8/7; 13/4), la fel ca și canelurile care apar doar în două situații (Fig. 6/9; 13/1).

Cănille sunt reprezentate de patru exemplare realizate în maniere diferite (Fig. 30/11-14). Un prim astfel de recipient are o formă bitronconică, gâtul este lung, umărul bine reliefat și corpul bombat, diametrul maxim fiind dispus în partea inferioară. O toartă, din păcate ruptă în vechime, unea umărul de margine. Vasul este bogat ornamentat în zona mediană cu cercuri concentrice unite de linii tangente, încadrate de două benzi imprimate, sub care au fost realizate grupuri de câte trei linii oblice (Fig. 28/1). Fragmentele păstrate din al doilea exemplar sugerează o formă mai suplă decât precedentă, cu umărul mai puțin proeminent și corpul mai puțin bombat. Toarta acestuia era de dimensiuni mai mici și unea umărul de zona de sub buză. Pe gât se pot observa trei perforații făcute în lutul umed (Fig. 28/2).

Tot în același complex a fost descoperit și un al treilea exemplar. Acesta avea formă bitronconică cu diametrul maxim dispus în partea mediană, fără gât. O toartă plată unea zona de maximă curbură a vasului cu marginea răsfântă spre exterior (Fig. 28/6). O manieră probabil asemănătoare de realizare o întâlnim și în cazul unui alt vas, deosebirea fiind în zona diametrului maxim care este mai puțin rotunjită (Fig. 8/2).

Străchinile sunt reprezentate de 21 de exemplare de dimensiuni diferite (Fig. 30/15-18), cele mai multe dintre ele având marginea mai mult sau mai puțin trasă spre interior (Fig. 7/3; 12/4; 15/6-9; 16/6; 18/2, 5; 23/6; 25/1, 9; 26/3, 6-7; 27/8; 28/3; 29/1-2); într-un singur caz aceasta este aproximativ verticală (Fig. 3/10), iar în altul marginea urmează oblic direcția peretelui vasului (Fig. 10/3). Pe șase exemplare se păstrează urme de decorare (Fig. 31/42-48). Două dintre acestea păstrează șiruri de motive ornamentale în forma literei „S” (Fig. 15/6; 23/6), asociate o singură dată cu cercuri concentrice imprimate și linii incizate (Fig. 26/3); alte două vase au fost decorate cu șnururi imprimate (Fig. 25/1) și cercuri concentrice (Fig. 7/3); doar un singur fragment dovedește decorarea părții interioare a vasului cu benzi de linii paralele vălurite (Fig. 28/3).

Vasele de bucătărie, deși, probabil mult mai numeroase, sunt prezente în lotul disponibil doar prin 14 exemplare de dimensiuni și forme diferite (Fig. 30/10-21). Cele mai multe dintre acestea au o formă bitronconică și dimensiuni mari sau medii; starea lor fragmentară face greu de presupus zona în care era dispus diametrul maxim (Fig. 6/1; 8/4; 10/7; 11/1, 3; 14/6; 15/10; 16/2; 27/7). La două exemplare partea superioară este aproximativ verticală (Fig. 9/3; 11/2); un singur astfel de vas are corpul tronconic (Fig. 21/6), iar în două cazuri se păstrează partea inferioară, din acest motiv fiind greu de încadrat tipologic (Fig. 10/6; 12/3).

Obiectele din metal sunt reprezentate de cele două fibule din fier. Primul exemplar se păstrează fragmentar (Fig. 6/2) și provine din S I, gr. 1. Fibula avea pe arc trei globuri dispuse la distanțe aproximativ egale și două resorturi circulare largi. Astfel de fibule sunt prezente pe teritoriul Bulgariei, fiind încadrate de D. Gergova în tipul B II, deosebindu-se, în funcție de forma plăcii, în două variante: cu scut triunghiular și în formă de clepsidră. Aceste piese au fost descoperite în contexte din perioada timpurie a epocii fierului precum așezarea de la Sava⁸, dolmenul 2 de la Hljabovo⁹ dar și în necropola de la Sboryanovo¹⁰.

Cea de a două fibulă a fost descoperită în S III, gr. 2. Aceasta avea pe arc șapte nodozități rombice în profil și două resorturi. Acul subțire se prindea într-o placă alungită, de formă triunghiulară (Fig. 25/3). Piesa este asemănătoare uneia descoperite întâmplător la Babadag, care pare neterminată, placa, resorturile și acul fiind nerealizate¹¹. În opinia noastră, aceste două fibule prezintă ca și tipul precedent similarități pe teritoriul Bulgariei, cu exemplarele de la Sava, Resen și Progled¹² date în perioada timpurie a epocii fierului (sec. X-IX a.Chr.).

Obiectele din lut ars sunt reprezentate de 10 fusaiole de forme diferite. Cele mai multe au o formă aproape sferică (Fig. 8/8; 12/7; 16/7; 24/3), trei exemplare au zona diametrului maxim mai ascuțită (Fig. 9/4; 21/11; 26/2), în vreme ce alte trei sunt aplatizate (Fig. 6/12; 14/2; 24/4).

Concluzii

Autorul cercetărilor arheologice, G. Simion, propunea în urma analizei aproape exclusive a materialului ceramic o datare a sitului începând cu sfârșitul epocii bronzului (cultura Coslogeni) și care continuă pe tot parcursul culturii Babadag cu cele trei faze ale sale¹³. Datarea siturilor culturii Babadag în funcție de caracteristicile stilistice a fost lansată încă de la începutul anilor '60 de S. Morintz, pe baza observațiilor stratigrafice din așezarea eponimă¹⁴ care sunt din punctul nostru de vedere discutabile. Din acel moment, în toată literatura dedicată acestei culturi arheologice, cea mai mare parte a specialiștilor au acordat o atenție prioritară tipurilor de decor în fața poziției stratigrafice a materialului sau a asocierilor dintre artefacte¹⁵. În acest mod suntem puși în situația în care o așezare relativ mică ca suprafață, cu un singur nivel de locuire, să fie datată pe un interval cronologic foarte larg, iar unele gropi să fie folosite vreme de aproape o sută de ani¹⁶, mai ales că din ilustrație nu

⁸ Tončeva 1980, 71, fig. 28.

⁹ Delev 1982, 192 și urm.

¹⁰ Stoyanov 1997, tab. 127-130; două exemplare sunt din fier, la fel ca cel de la Revărsarea.

¹¹ Jugănar, Ailincăi, Țârlea 2004.

¹² Gergova 1987, Taf. 8/104-106.

¹³ Simion 2003, 102-103.

¹⁴ Morintz 1964; Morintz 1971; Morintz 1987.

¹⁵ Vezi de exemplu Irimia 1974; Irimia, Conovici 1993; Brudiu 1991; Jugănar 2005; Jugănar 2008; Niciu 2008 ș.a.

¹⁶ Vezi în acest sens Simion 2003, 99-114. În acest articol cercetătorul încearcă o prezentare a materialelor pe complexe și afirmă că situl prezintă o stratigrafie care nu a creat o situație complicată. După stratul vegetal, a cărui adâncime la 30-35 cm și chiar la 40 cm pe alocuri, se formează un strat de cultură care se evidențiază sub această adâncime, cu precădere de la -40 sau 45 cm, până la -80 cm pentru unele locuințe sau gropi care ajung la o adâncime mai mare. În ciuda acestei afirmații, există unele gropi sau locuințe care sunt datate în perioada bronzului târziu (locuința

recunoaștem vreo formă tipică Coslogeni la ceramica atribuită acestei culturi și nici materialul incizat atribuit primei faze a culturii Babadag. Modelele în formă de „S” atribuite de autor fazei I a culturii Babadag le regăsim asociate cu ceramică imprimată la Babadag și Niculițel–Cornet, acestea fiind atribuite inițial (eronat) de S. Morintz unor urme de locuire Basarabi în așezarea de la Babadag. În ceea ce privește atribuirea unor complexe celei de a treia faze a culturii Babadag pe baza ceramicii fără decor, trebuie să pornim de la premisa că doar unele vase erau decorate. Existența unor vase fără decor nu implică atribuirea acestora celei de a treia faze a culturii Babadag.

Astfel, această datare eșalonată pe o perioadă mare de timp este contrazisă de expunerea descoperirilor în funcție de context, unde putem observa asocieri între diferitele modalități de realizare a decorului. De altfel, ca și în alte situri ale culturii Babadag, se poate observa o asociere preponderentă între tipurile de vase și modul de aplicare a decorului. Astfel, motivele imprimate se regăsesc mai ales pe vasele bitronconice, căni și străchini, iar cele incizate pe cești (Fig. 31), fără a reprezenta un indiciu cronologic în sensul cronologiei relative propuse de S. Morintz¹⁷. În același timp, trebuie subliniat că între complexele de locuire din această epocă nu s-au înregistrat suprapuneri stratigrafice decât într-un singur caz, înregistrat în S III, unde podeaua loc. 1 era perforată de gr. 2. Această situație susține ideea unei locuiri într-o singură secvență cronologică, cantitatea mare de ceramică decorată (printre care și câteva fragmente ornamentate în maniera specifică grupului Cozia) și cele două fibule¹⁸ indicând *perioada clasică a culturii Babadag* ce poate fi datată în opinia noastră cândva în intervalul secolelor X-IX a.Chr (faza a II-a după S. Morintz).

6 din S II), *faza I a culturii Babadag* (loc. 3 din S I, gr. 8, 9 și 15 din S II), *fazele I – II ale culturii Babadag* (cum e cazul locuințelor 1, 2, din S I; locuința 9 și gr. 14 din S II), *faza a doua a culturii Babadag* (locuința 4 din S I, locuințele 5 și 13, gropile 10, 11, 12, 13, 17, 24 din S II), *faza a treia a culturii Babadag* (locuința 7 și groapa 18 din S II), ca să nu mai menționăm și datarea gr. 23 în *faza I a culturii Babadag și perioada bronzului târziu*. Deși aceste date sunt prezentate ca argumente hotărâtoare, din păcate în ilustrație nu se precizează locul exact de proveniență al ceramicii, care așa cum reiese din ilustrația noastră a fost redată mai mult după criteriile tipologice și stilistice decât după contextual descoperirii.

¹⁷ Folosim această ocazie pentru a atrage atenția asupra necesității publicării materialului arheologic în funcție de asocierile observate în complexele sau nivelurile arheologice pentru a evita astfel de deformări ale informației. Din acest motiv sper ca acest model să fie măcar în parte urmat pentru a crea un instrument comun de lucru în vederea unei mai bune cunoașteri a ceea ce înțelegem azi prin cultura Babadag.

¹⁸ Pentru datarea celor două fibule vezi și Kašuba 2008.

Bibliografie

- Ailincăi, S. C. 2008a, *The Dead among the Living in the Babadag Settlement from Niculițel–Cornet (Tulcea county, Romania)*, în Sîrbu, V., Ștefănescu, R. (eds.), *Funerary Practices in Central and Eastern Europe (10th c. BC – 3rd c. AD). Proceedings of the 10th International Colloquium of Funerary Archaeology*, Brăila-Brașov, 11-30.
- Ailincăi, S. C. 2008b, *The Place for the Dead in Early and Middle Iron Age Lower Danube Area*, în Sîrbu, V., Vaida, L., D. (eds.), *Funerary Practices of the Bronze and Iron Ages in Central and South-Eastern Europe. Proceedings of the 9th International Colloquium of Funerary Archaeology, Bistrița, May 9th-11th, 2008*, Cluj-Napoca, 9-33.
- Ailincăi, S. C., Constantinescu, M. 2008, *O groapă cu oseminte umane descoperită în așezarea culturii Babadag de la Enisala–Palanca*, în Ailincăi, S.C., Micu, C., Mihail, F. (eds.), *Omagiu lui Gavrilă Simion la a 80-a aniversare*, Tulcea, 121-131.
- Ailincăi, S. C., Jugănar, G., Țârlea, A., C., Vernescu, M. 2005-2006, *Early Iron Age Complexes with Human Remains from the Babadag Settlement*, Peuce, S.N. 3-4, 77-108.
- Ailincăi, S., Mirițoiu, N., Soficaru, A. 2003, *O groapă cu oseminte umane atribuită culturii Babadag descoperită în nivelul precolonial de la Orgame (com. Jurilovca, jud. Tulcea)*, ArhMold 26, 307-324.
- Brudiu, M. 1991, *Cercetări privind Hallstatul din sud-estul Moldovei*, SCIVA 42, 3-4, 221-239.
- Delev, P. 1982, *La Thrace Pontique et la culture megalithique en Thrace*, Thracia Pontica 1, Sofia, 125-129.
- Gergova, D. 1987, *Früh- und ältereisenzeitliche Fibeln in Bulgarien*, PBF 14, 7, München.
- Haimovici, S., Bodî, G. 2003, *Studiul paleofaunei descoperită în trei situri hallstattiene din nordul Dobrogei*, Peuce, S.N. 1, 477-476.
- Irimia, M. 1974, *Cercetările arheologice de la Rasova - Malul Roșu. Raport Preliminar (Cu privire specială asupra Hallstatului în Dobrogea)*, Pontica 7, 75-137.
- Irimia, M., Conovici, N. 1993, *Descoperiri hallstattiene în zona davei getice de la Satu Nou, com. Oltina, jud. Constanța*, Pontica 26, 51-114.
- Jugănar, G. 2005, *Cultura Babadag*, I, Constanța.
- Jugănar, G. 2008, *Cultura Babadag – repere cronologice*, în Ailincăi, S.C., Micu, C., Mihail, F. (eds.), *Omagiu lui Gavrilă Simion la a 80-a aniversare*, Tulcea, 132-139.
- Jugănar, G., Ailincăi, S., Țârlea, A. 2004, *Noi considerații privind fibulele descoperite în aria culturii Babadag*, în Căndea, I., Sîrbu, V., Neagu, M. (eds.), *Prinos lui Petre Diaconu la 80 de ani*, Brăila, 131-137.
- Kašuba, M., T. 2008, *Die ältesten Fibeln im Nordpontus*, Eurasia Antiqua 14, Berlin, 193-231.
- Morintz, S. 1964, *Quelques problèmes concernant la période ancienne du Hallstatt au Bas Danube a la lumière des fouilles de Babadag*, Dacia, N.S. 8, 101-118.
- Morintz, S. 1971, *Probleme ale Hallstatt-ului timpuriu din zona istro-pontică în lumina cercetărilor de la Babadag*, Peuce 2, 19-24.
- Morintz, S. 1987, *Noi date și probleme privind perioadele hallstattiană timpurie și mijlocie în zona istro-pontică (Cercetările de la Babadag)*, Thraco-Dacia 8, 1-2, 39-71.
- Nicic, A. 2008, *Interferențe cultural-cronologice în nord-vestul Pontului Euxin la finele mil. II – începutul mil. I a.Chr.*, Biblioteca Tyragetia 15, Chișinău.
- Simion, G. 1998, *O locuință cu ceramică de factură tătarească descoperită în nordul Dobrogei*, ArhMold 21, 231-238.

- Simion, G. 2003, *Situl hallstattian de la Revărsarea–Tichilești*, în *Culturi Antice în zona Gurilor Dunării. Preistorie și Protoistorie*, I, Tulcea, 99-114.
- Sîrbu, V. 1994, *Sacrificii umane și practici funerare insolite în arealul tracic, în Hallstatt și La Tène*, Istros 7, 83-122.
- Sîrbu, V. 1997, *Sacrifices humains et pratiques funéraires insolites dans l'areal thrace du Hallstatt et La Tene*, în Simion, G. (coord.), *Premier Age du Fer aux Bouches du Danube et dans les Régions autour de la Mer Noire. Actes du Colloque International, Septembre 1993*, BiblIP-A 2, 193-221.
- Stoyanov, T. 1997, *Early Iron Age Necropolis. Sboryanovo, I*, Sofia.
- Tončeva, G. 1980, *Chronologie du Hallstatt Ancien dans la Bulgarie de Nord-Est*, Sofia.

Sorin Cristian Ailincăi
Institutul de Cercetări Eco-Muzeale,
Str. 14 Noiembrie, nr. 1 bis,
820009, Tulcea,
România
sailincai@yahoo.com

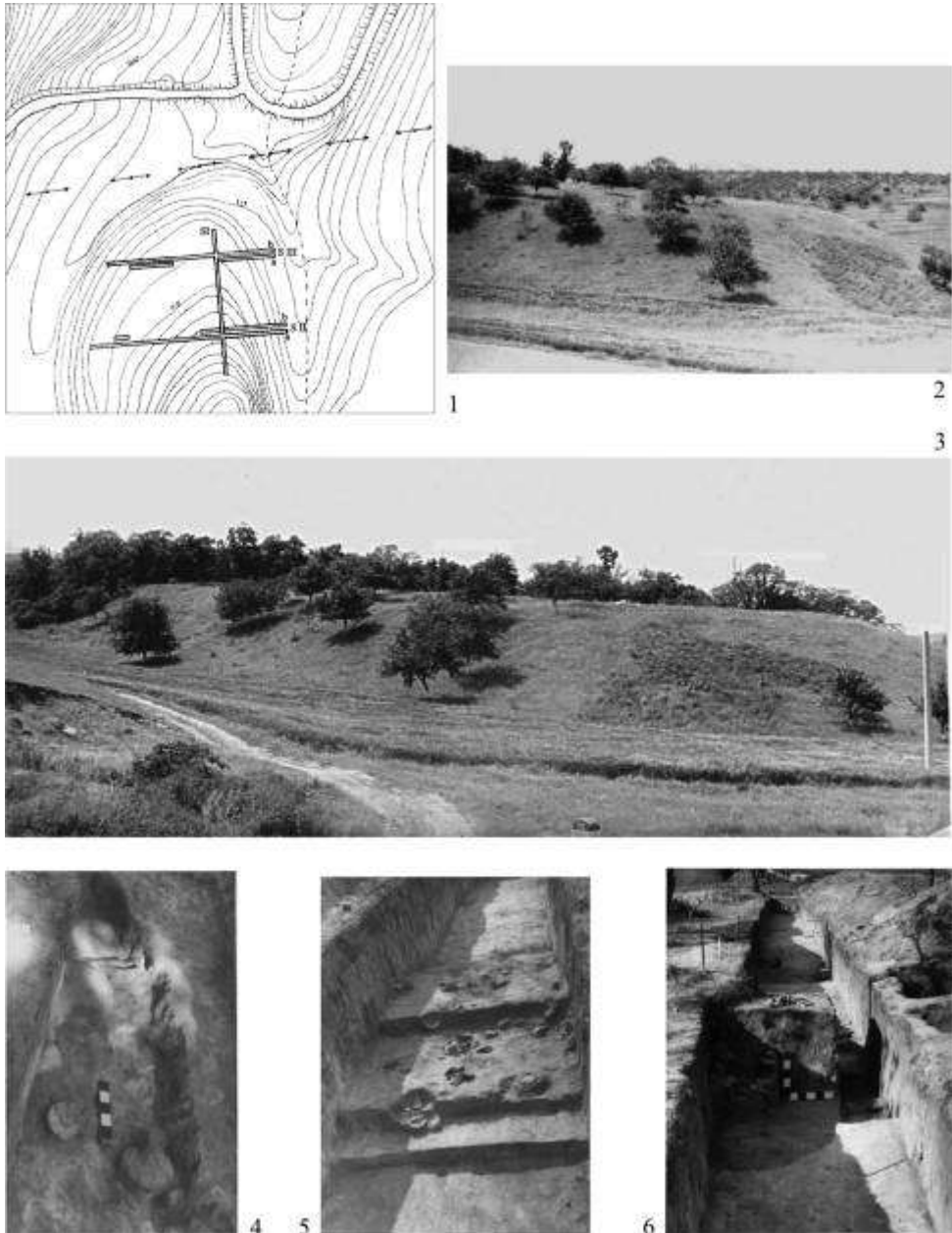

Fig. 1. Așezarea de la Revărsarea–Dealul Tichilești:

1. Planul topografic; 2-3. vedere dinspre E; 4-6. aspecte din timpul cercetării.

Fig. 1. The settlement from Revărsarea–Dealul Tichilești:

1. The topographic plan; 2-3. East view; 4-6. Excavation aspects.

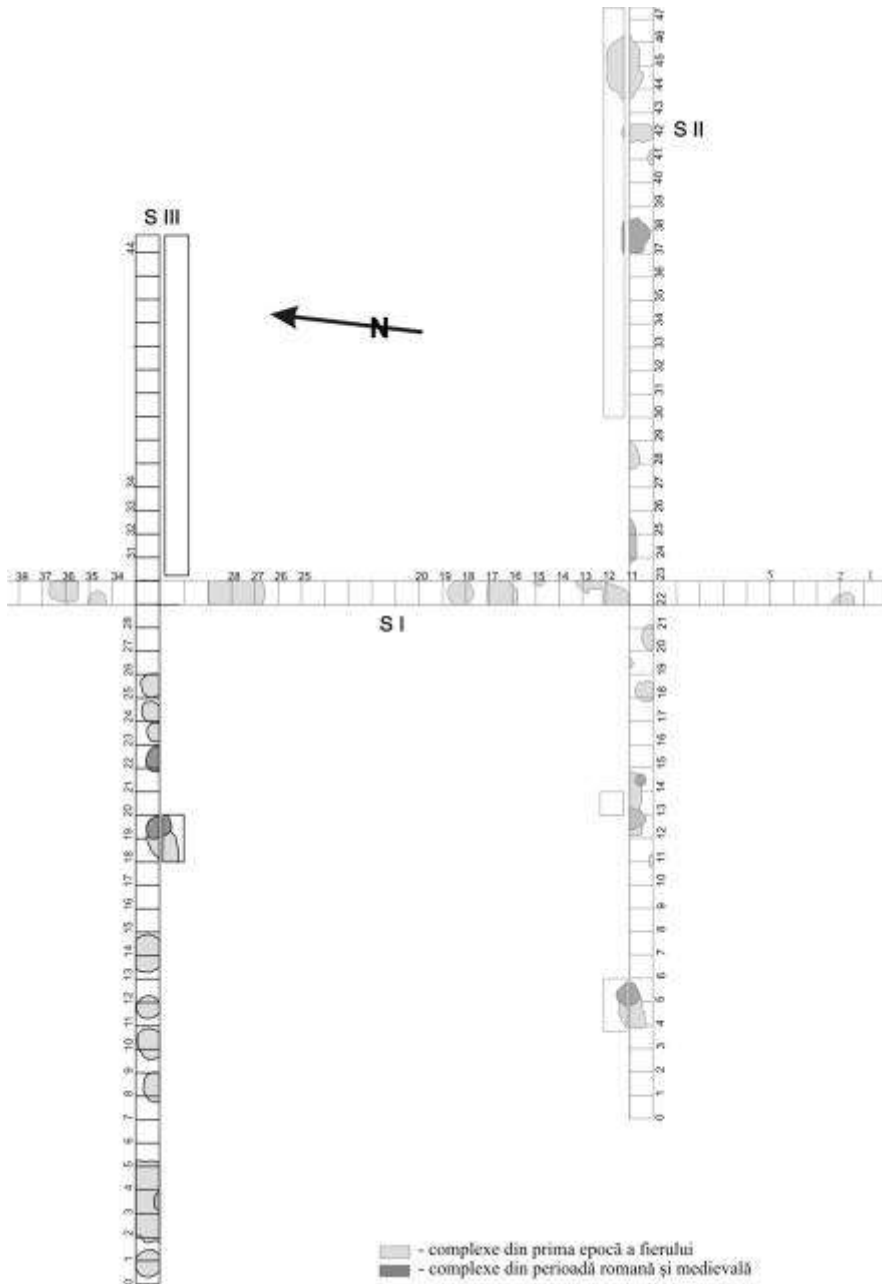

Fig. 2. Așezarea de la Revărsarea-Dealul Tichilești. Planul cercetărilor arheologice.
 Fig. 2. The settlement from Revărsarea-Dealul Tichilești.
 The plan of the archaeological excavations.

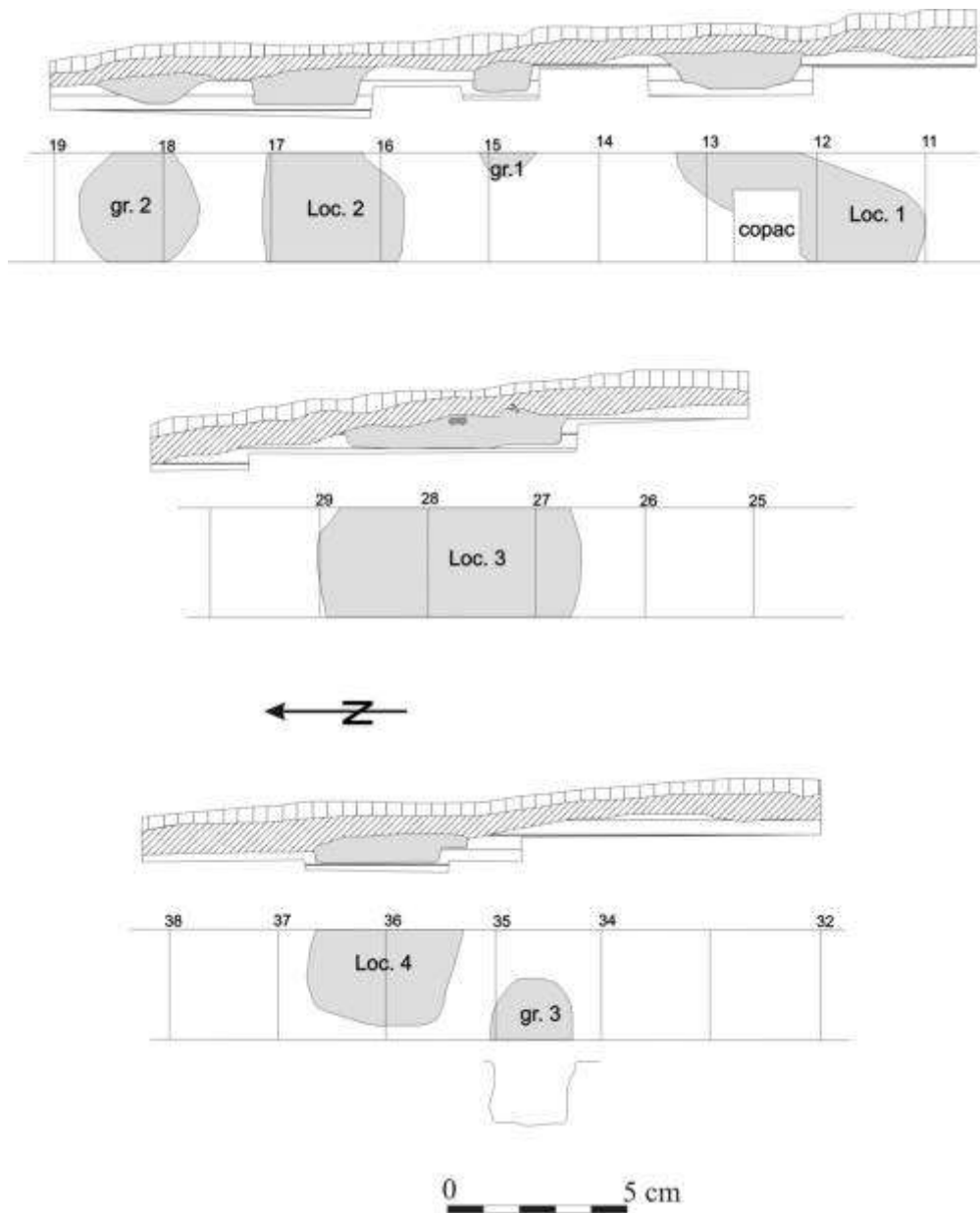

Fig. 3. Așezarea de la Revărsarea-Dealul Tichilești. S I – plan și profil
 Fig. 3. The settlement from Revărsarea-Dealul Tichilești.
 S I – the plan and the stratigraphical profiles.

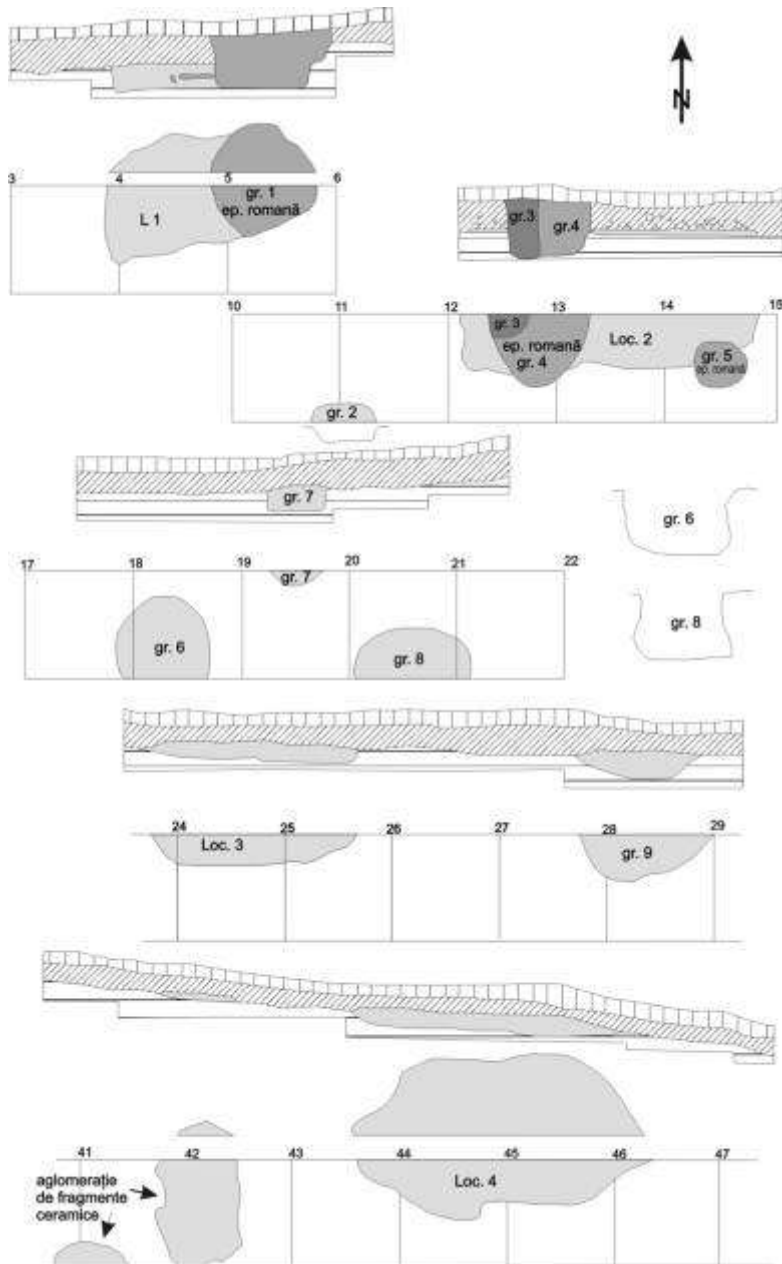

Fig. 4. Așezarea de la Revărsarea-Dealul Tichilești. S II – plan și profil.
 Fig. 4. The settlement from Revărsarea-Dealul Tichilești.
 S II – the plan and the stratigraphical profiles.

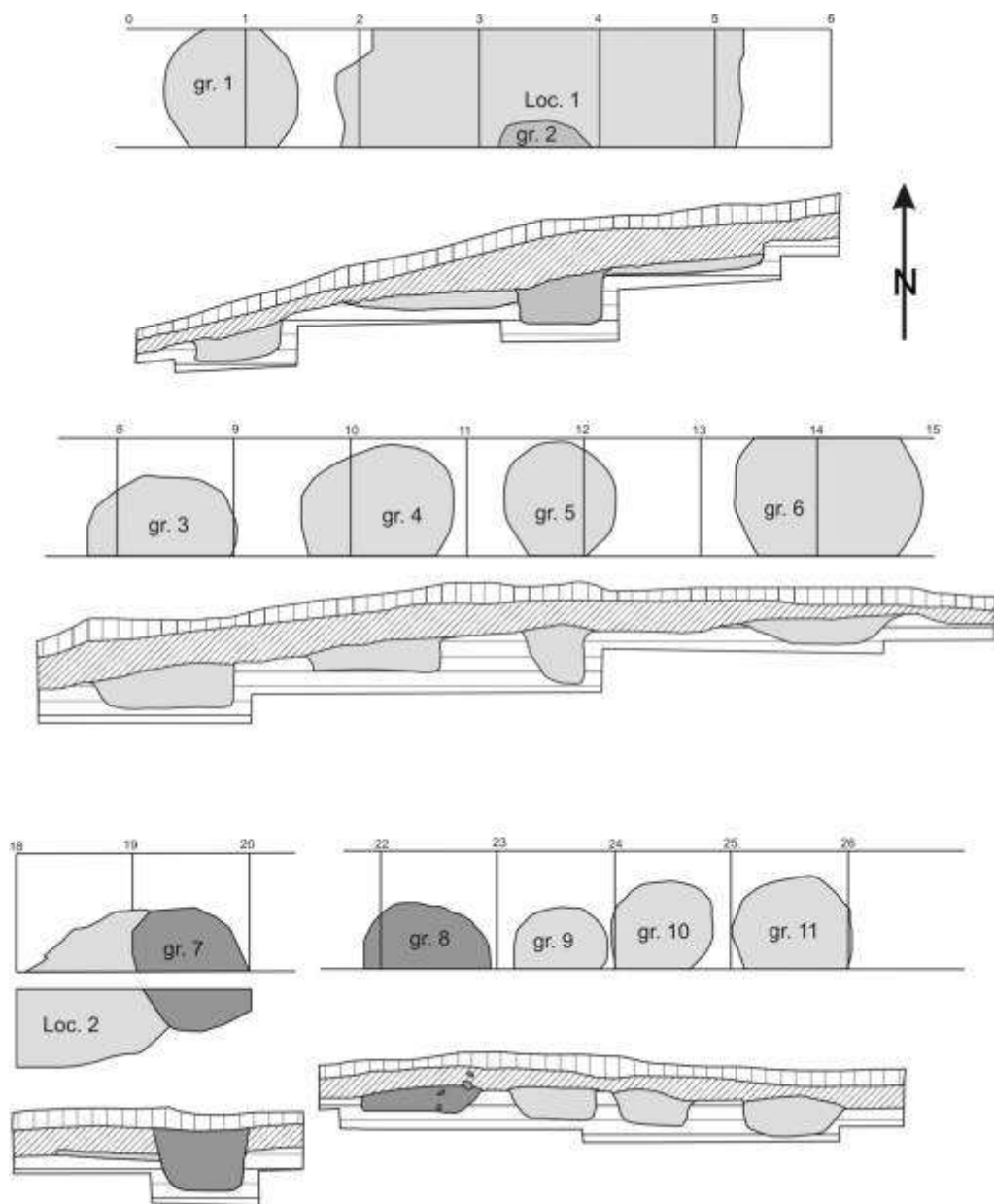

Fig. 5. Așezarea de la Revărsarea-Dealul Tichilești. S III – plan și profil.
 Fig. 5. The settlement from Revărsarea-Dealul Tichilești. S III – the plan and the stratigraphical profiles.

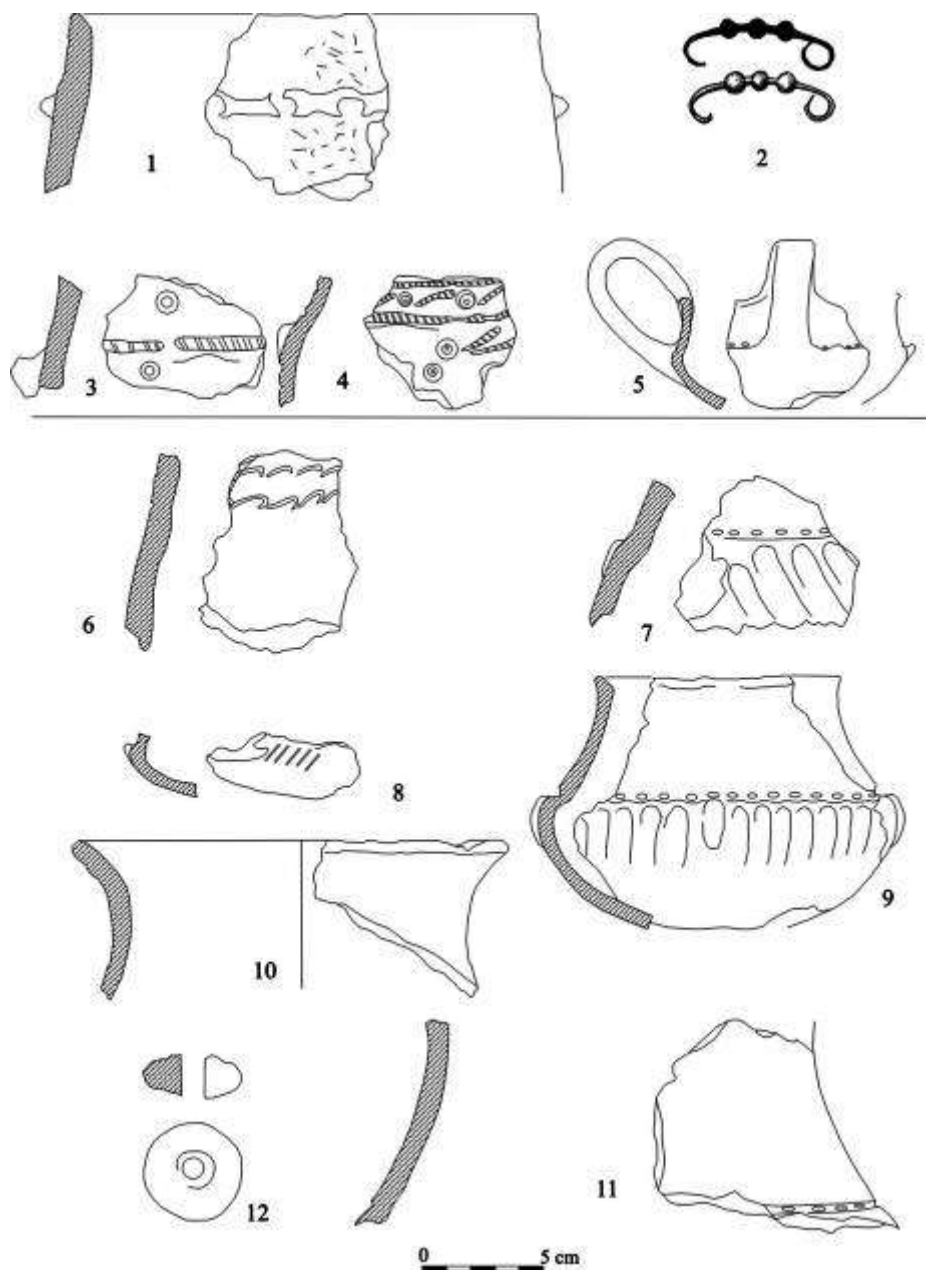

Fig. 6. Așezarea de la Revârsarea–Dealul Tichilești. S I. 1-5. c. 2-3, gr. 1; 6-12. loc. 1.

Fig. 6. The settlement from Revârsarea–Dealul Tichilești.

S I. 1-5. sq. 2-3, pit. no. 1; 6-12. dwelling no. 1.

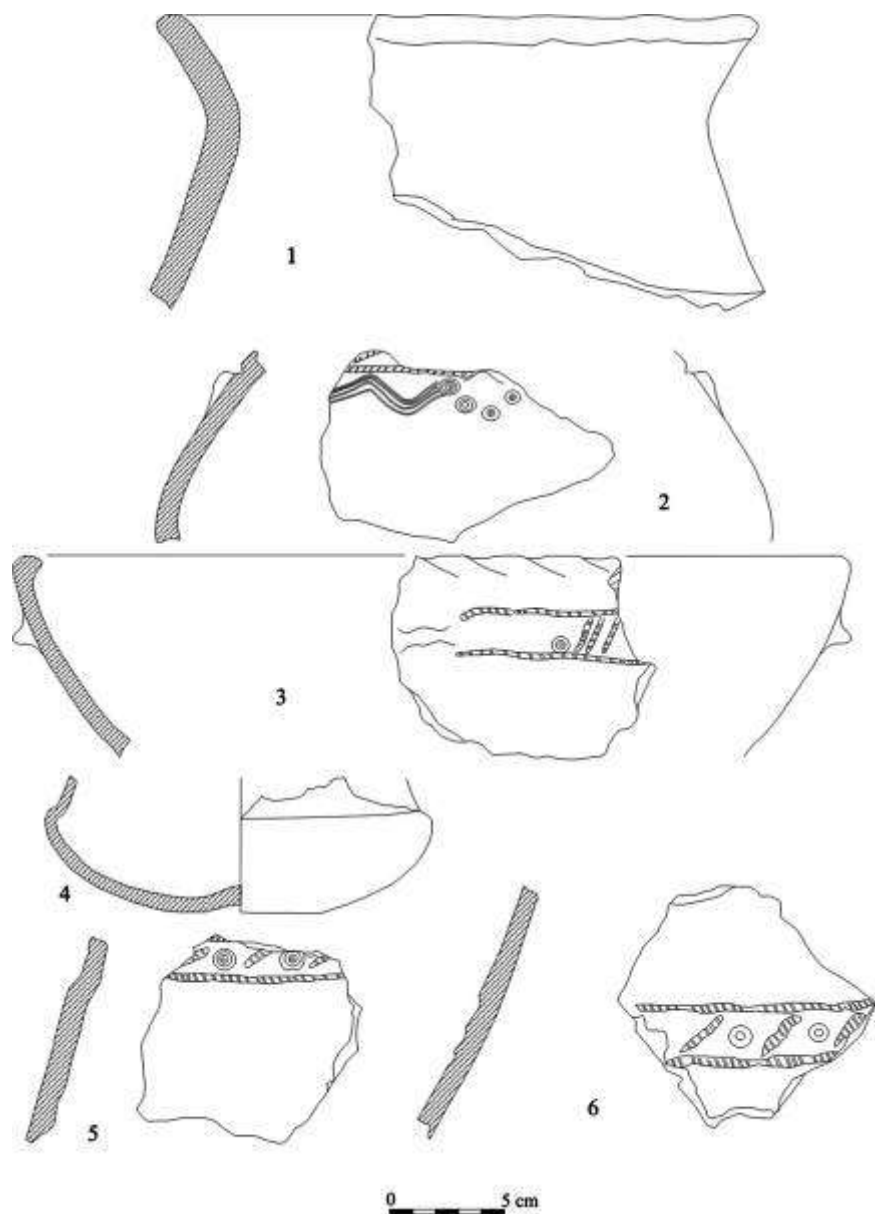

Fig. 7. Așezarea de la Revărsarea–Dealul Tichilești. S I. 1-6. c. 15-16, loc. 2.
 Fig. 7. The settlement from Revărsarea–Dealul Tichilești. S I. 1-6. sq. 15-16, dwelling no. 2.

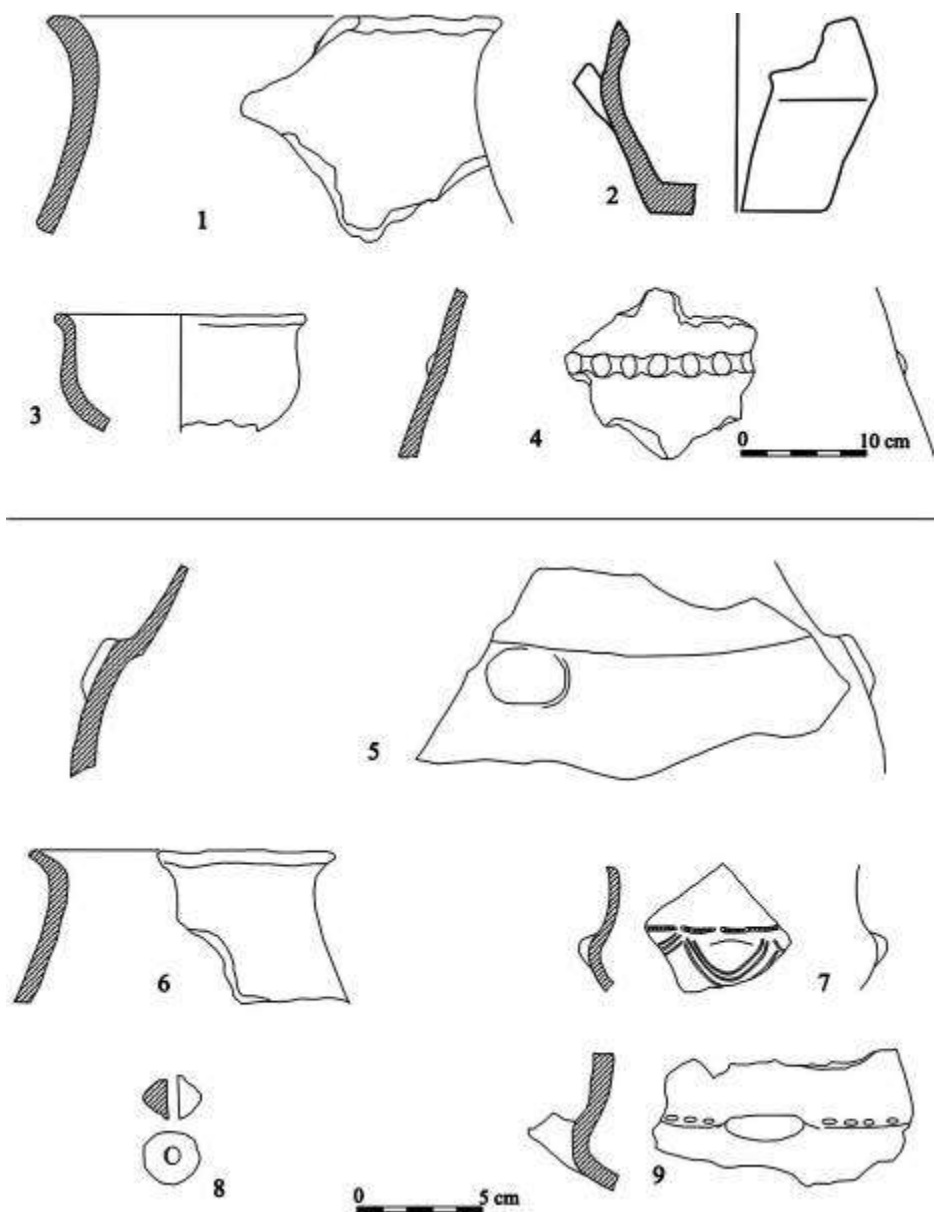

Fig. 8. Așezarea de la Revărsarea–Dealul Tichilești. S I. 1-4. c. 25; 5-9. c. 27-28, loc. 3.
 Fig. 8. The settlement from Revărsarea–Dealul Tichilești. S I. 1-4. sq. 25; 5-9. sq. 27-28,
 dwelling no. 3.

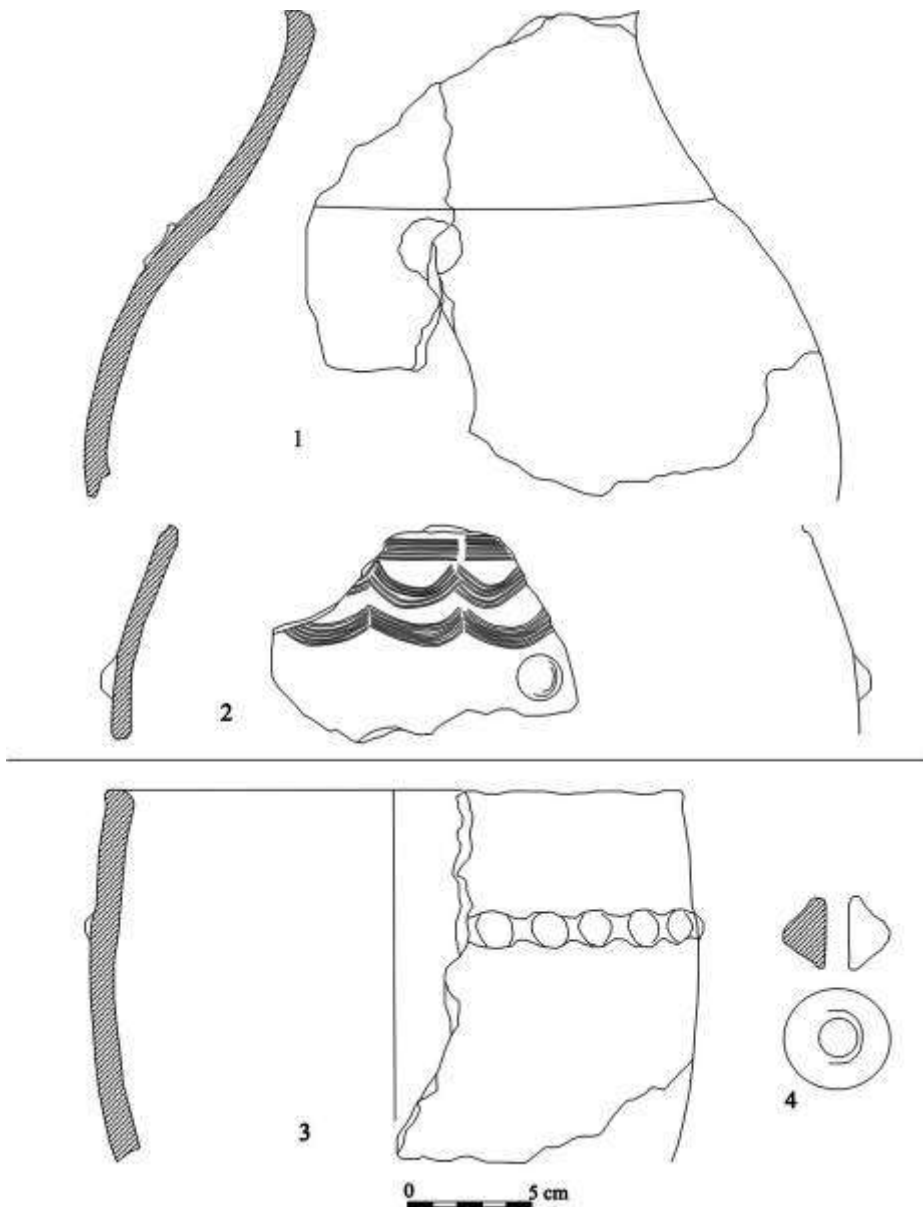

Fig. 9. Așezarea de la Revărsarea–Dealul Tichilești. S I. 1-2. c. 27-28, loc. 3; 3. c. 31; 4. c. 33.
 Fig. 9. The settlement from Revărsarea–Dealul Tichilești. S I. 1-2. Sq. 27-28, dwelling no. 3; 3. sq. 31; 4. sq. 33.

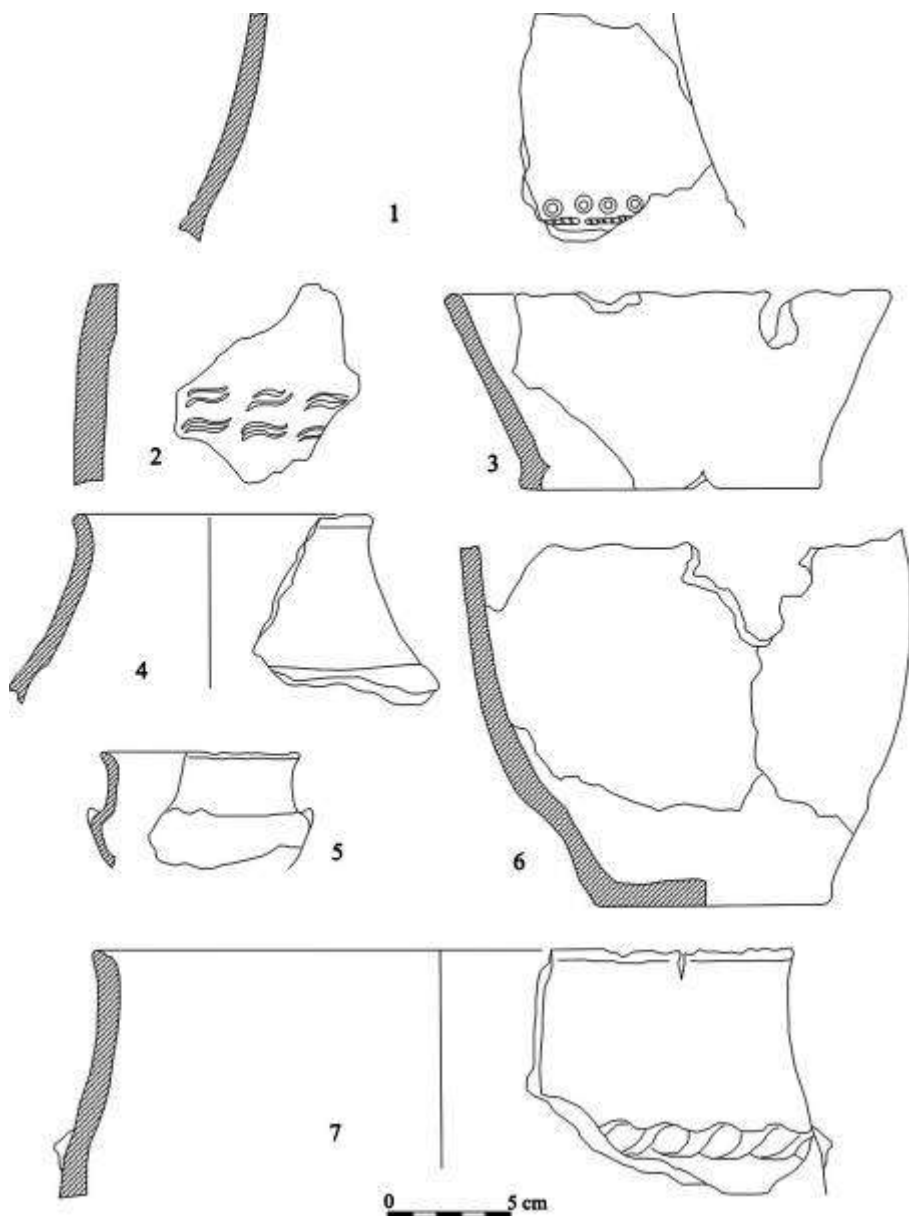

Fig. 10. Așezarea de la Revărsarea–Dealul Tichilești. S I. 1-7. c. 35, gr. 3.
 Fig. 10. The settlement from Revărsarea–Dealul Tichilești. S I. 1-7. sq. 35, pit no. 3.

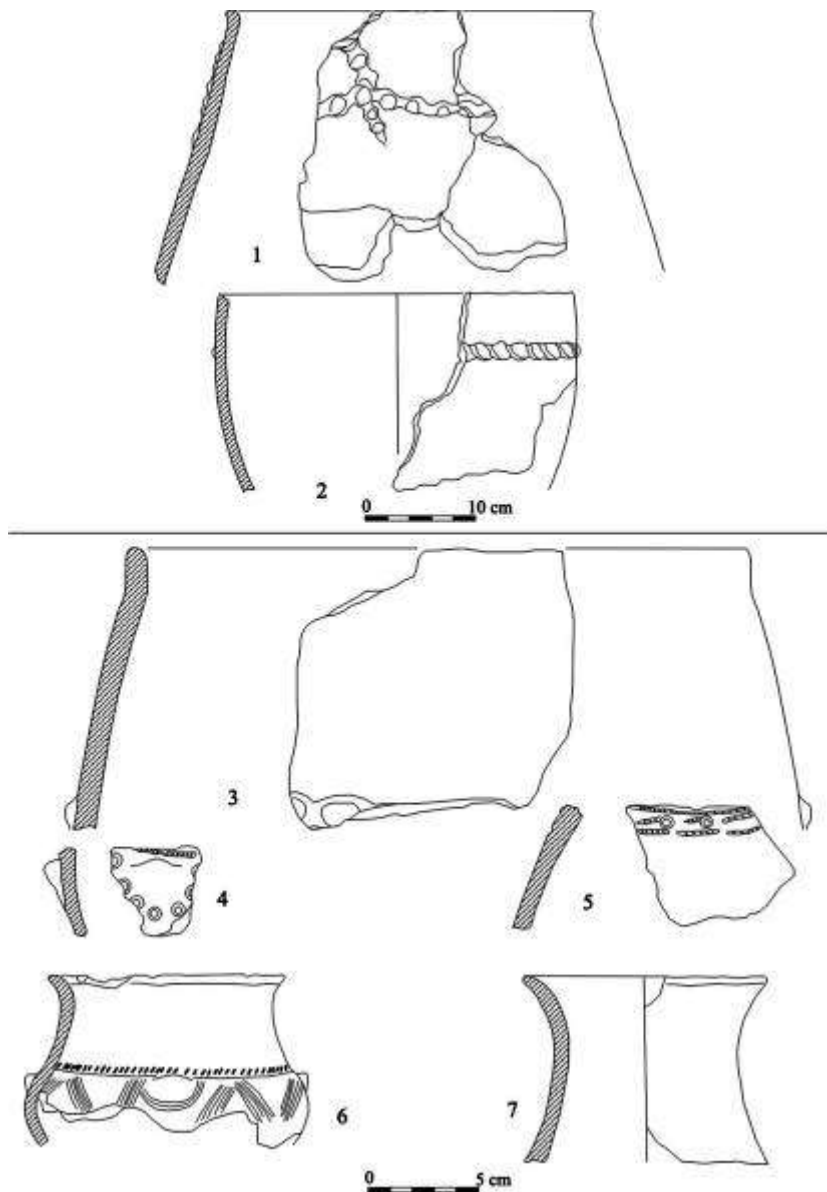

Fig. 11. Așezarea de la Revărsarea–Dealul Tichilești. S I. 1-2. c. 35, gr. 3; 3-7. loc. 4.
 Fig. 11. The settlement from Revărsarea–Dealul Tichilești. S I. 1-2. sq. 35, pit no. 3;
 3-7. dwelling no. 4.

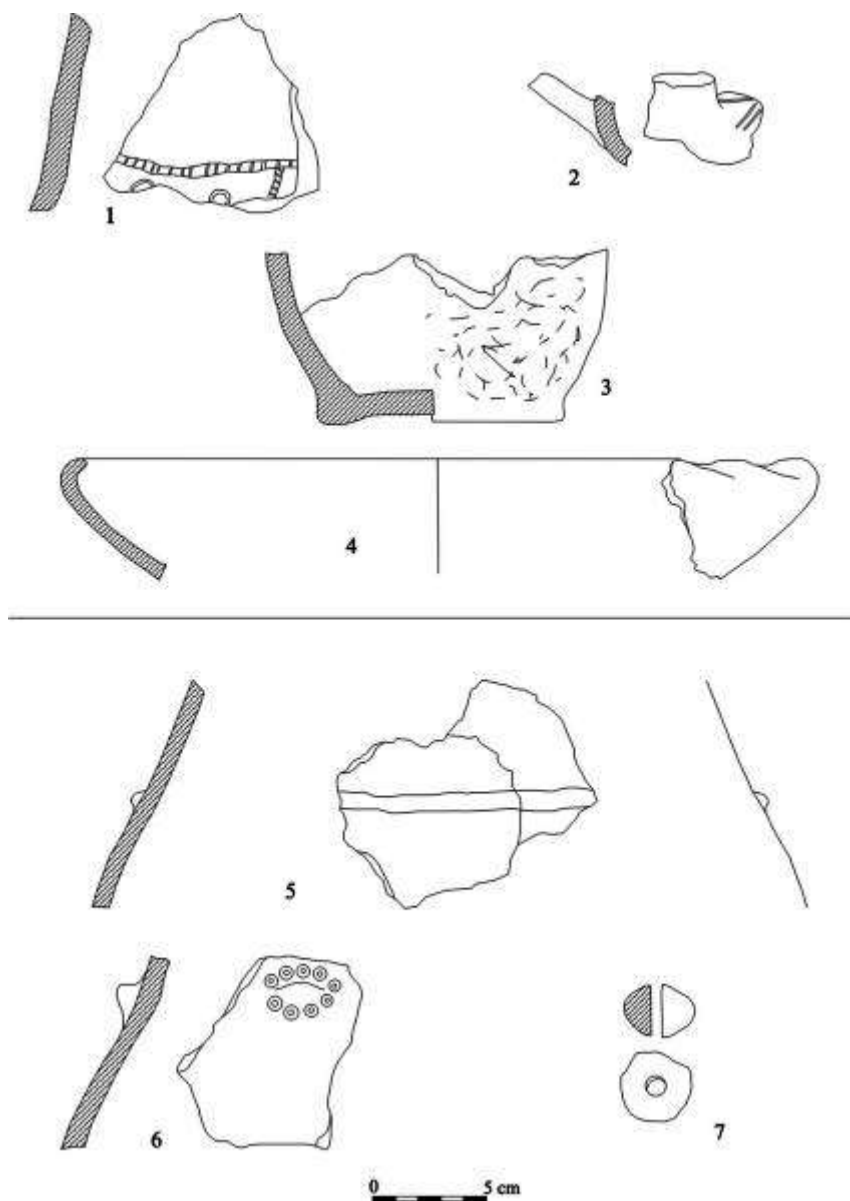

Fig. 12. Așezarea de la Revărsarea–Dealul Tichilești. S IIa-b. 1-4. c. 1-2; 4-7. c. 3.
 Fig. 12. The settlement from Revărsarea–Dealul Tichilești. S IIa-b. 1-4. sq. 1-2; 4-7. sq. 3.

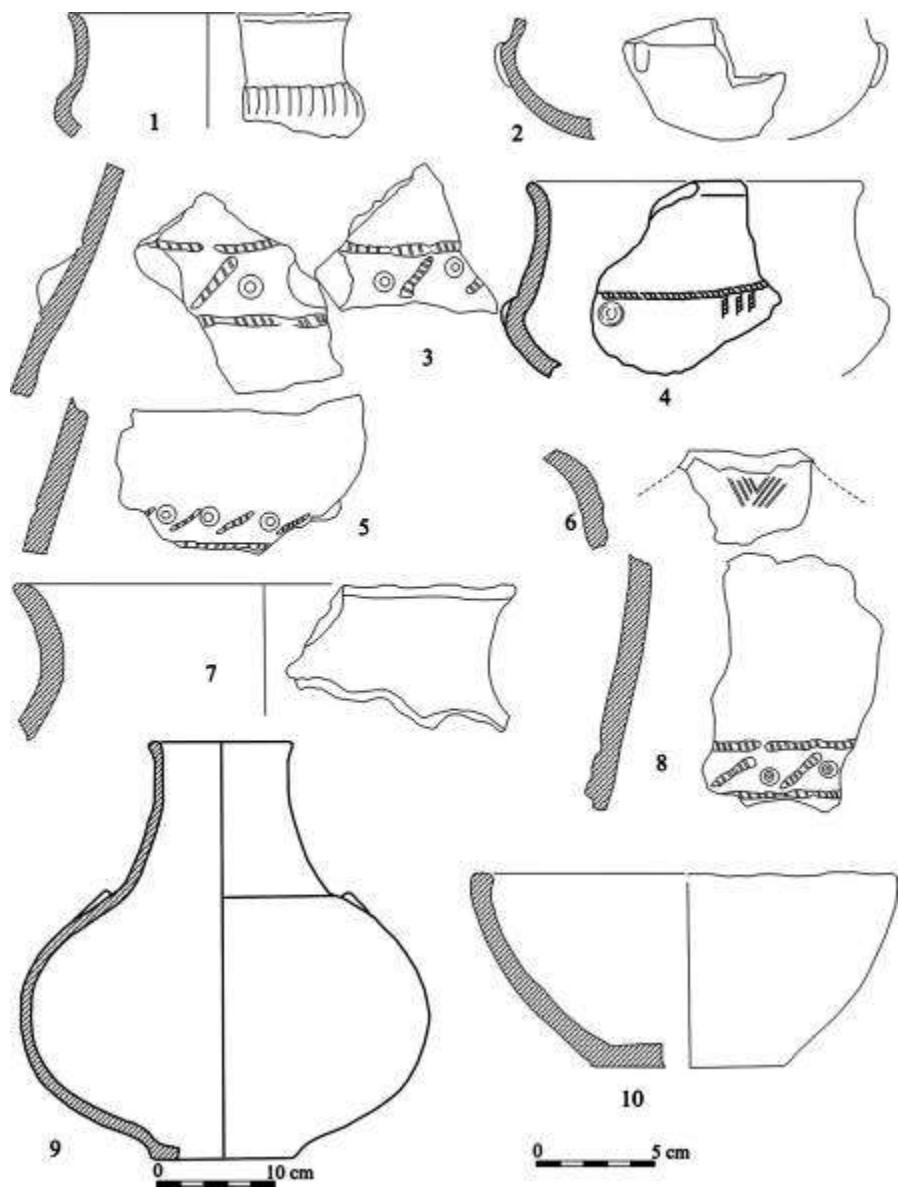

Fig. 13. Așezarea de la Revărsarea–Dealul Tichilești. S IIa-b. 1-9. c. 4-5, loc. 1.
 Fig. 13. The settlement from Revărsarea–Dealul Tichilești. S IIa-b. 1-9. sq. 4-5, dwelling no. 1.

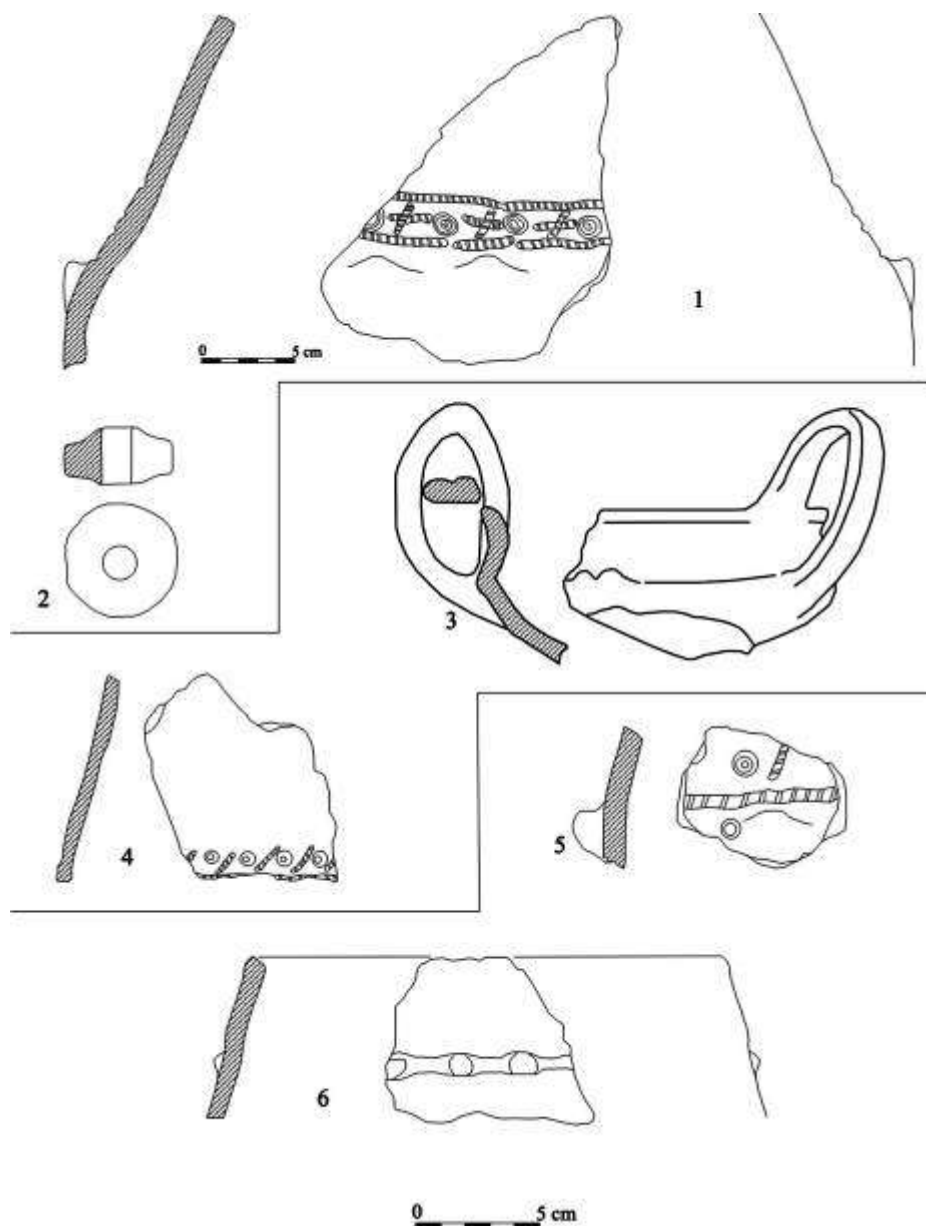

Fig. 14. Așezarea de la Revărsarea–Dealul Tichilești.

S IIa-b. 1-2. loc. 1; 3-4. c. 11-12, gr. 2; 5-6. loc. 2.

Fig. 14. The settlement from Revărsarea–Dealul Tichilești.

S IIa-b. 1-2. dwelling no. 1; 3-4. sq. 11-12, pit no. 2; 5-6. dwelling no. 2.

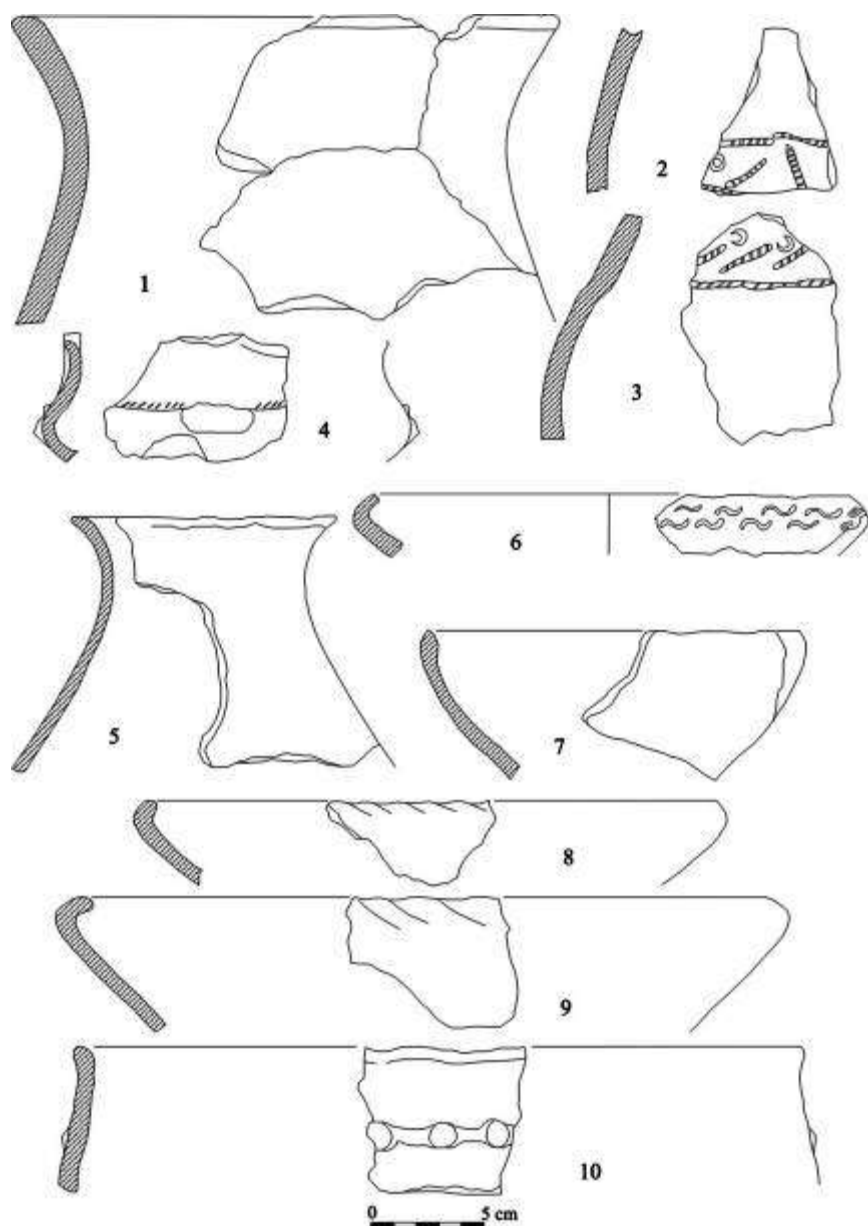

Fig. 15. Așezarea de la Revărsarea–Dealul Tichilești. S IIa. 1-10. c. 14-15, loc. 2.

Fig. 15. The settlement from Revărsarea–Dealul Tichilești.

S IIa-b. 1-10. sq. 14-15, dwelling no. 2.

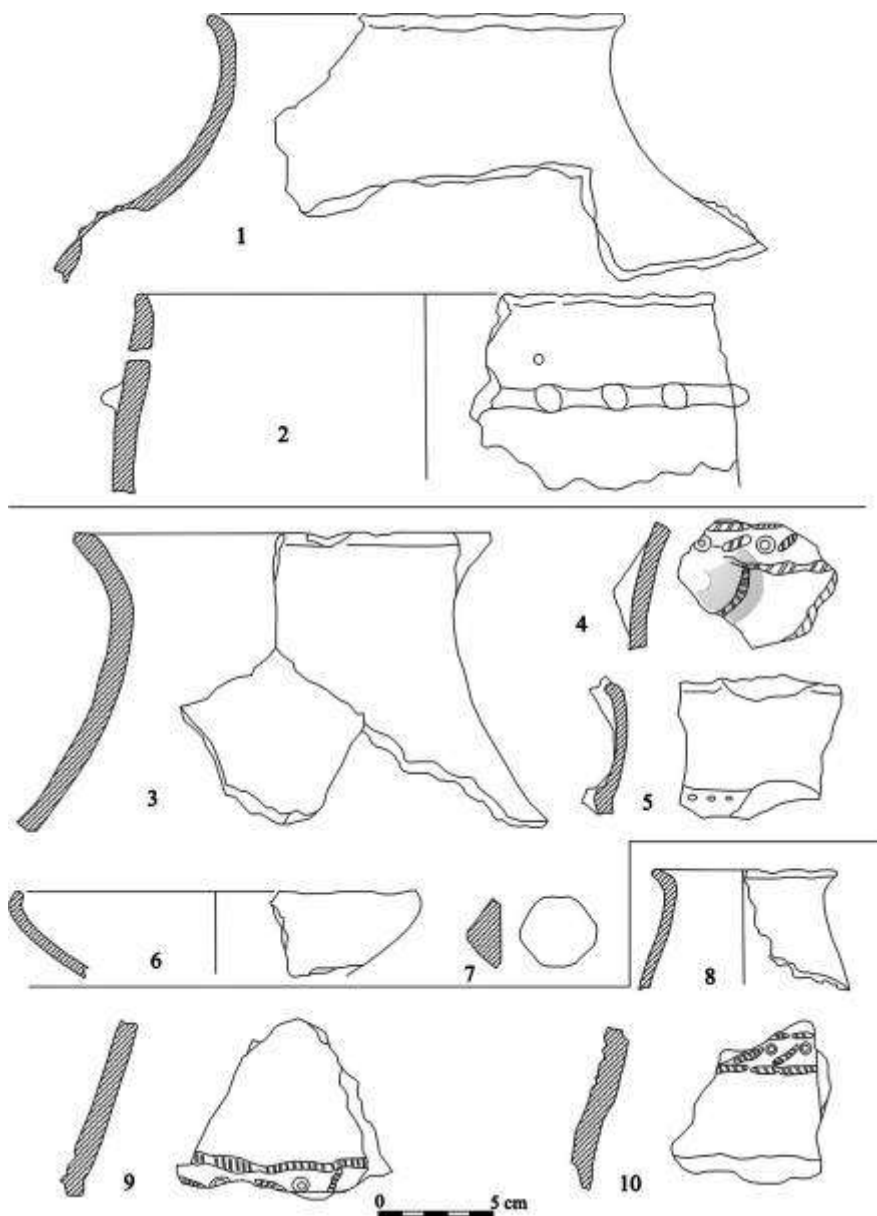

Fig. 16. Așezarea de la Revărsarea–Dealul Tichilești.

S IIa. 1-2. c. 19, gr. 6; 3-7. c. 20, gr. 7; 8-10. c. 25, loc. 3.

Fig. 16. The settlement from Revărsarea–Dealul Tichilești.

S IIa. 1-2. sq. 19, pit no. 6; 3-7. sq. 20, pit no. 7; 8-10. sq. 25, dwelling no. 3.

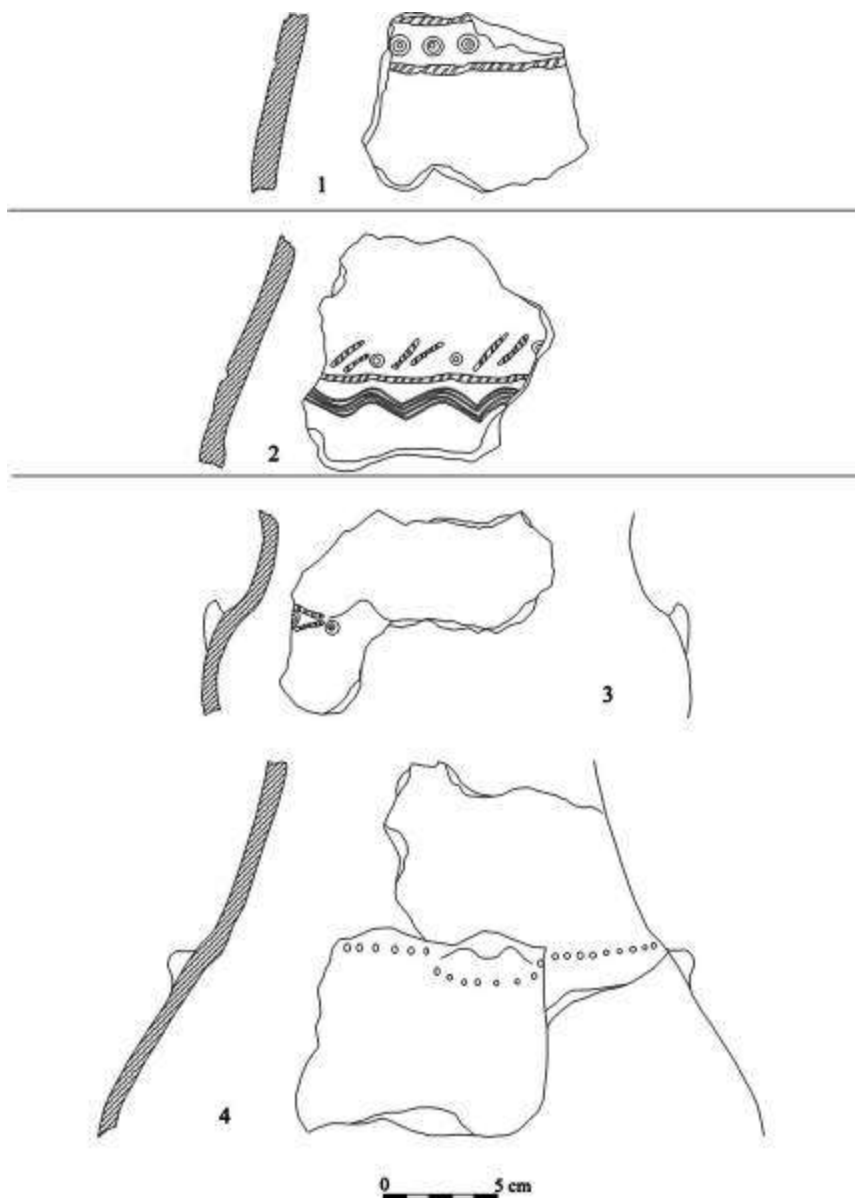

Fig. 17. Așezarea de la Revărsarea–Dealul Tichilești. S IIa. 1. gr. 9; 2-5. c. 31.
 Fig. 17. The settlement from Revărsarea–Dealul Tichilești. S IIa. 1. pit no. 9; 2-5. sq. 31.

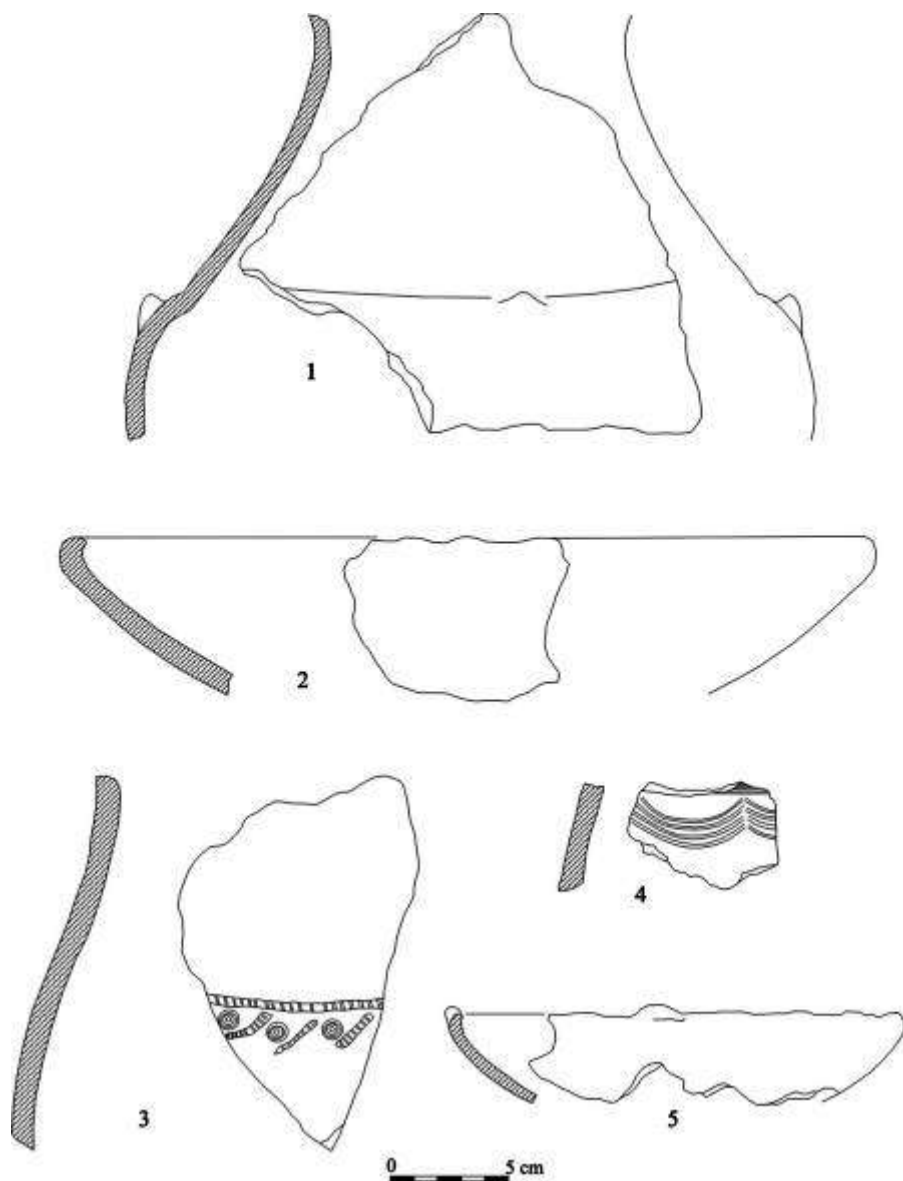

Fig. 18. Așezarea de la Revărsarea–Dealul Tichilești. S IIa-b. 1-5. c. 32.
Fig. 18. The settlement from Revărsarea–Dealul Tichilești. S IIa-b. 1-5. sq. 32.

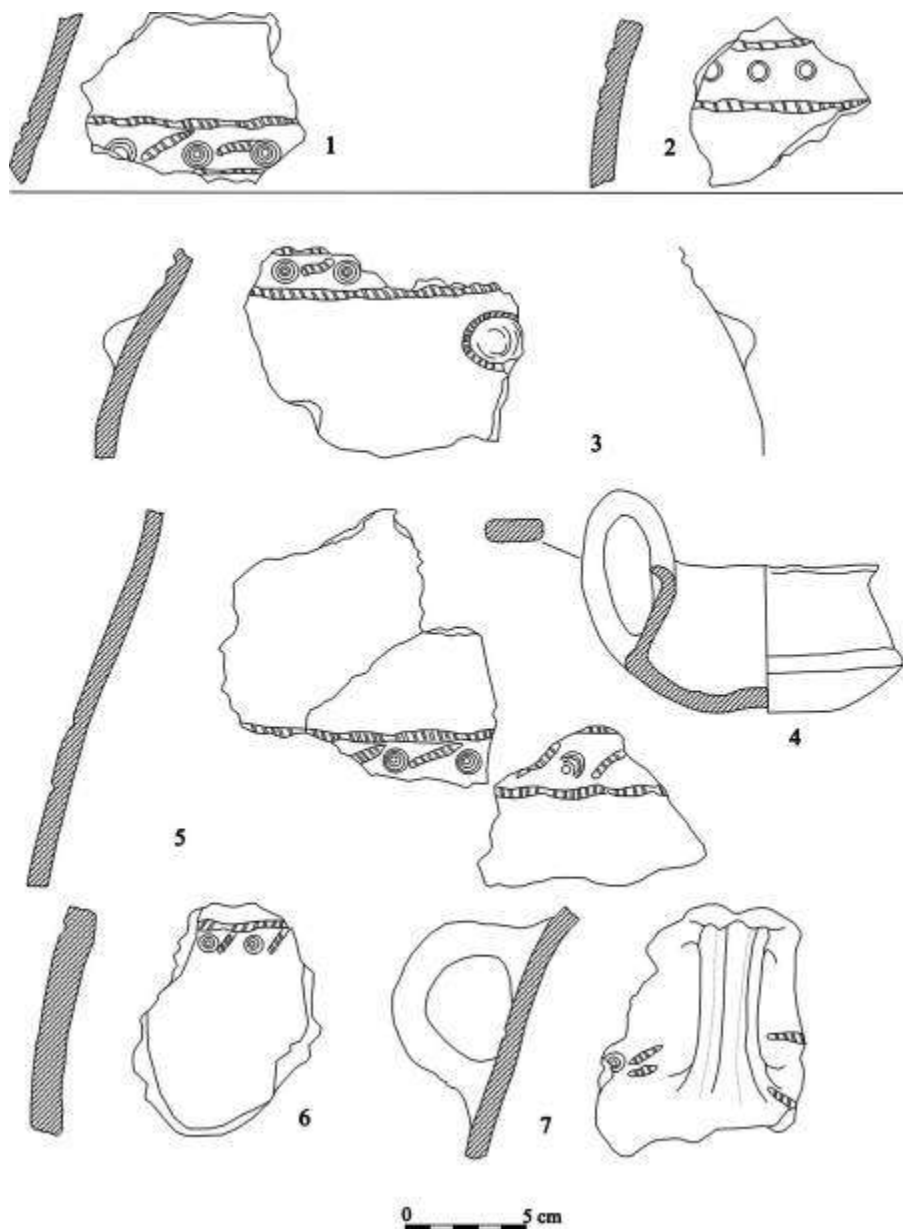

Fig. 19. Așezarea de la Revărsarea–Dealul Tichilești. S IIa-b. 1-2. c. 33; 3-7. c. 34.
 Fig. 19. The settlement from Revărsarea–Dealul Tichilești. S IIa-b. 1-2. sq. 33; 3-7. sq. 34.

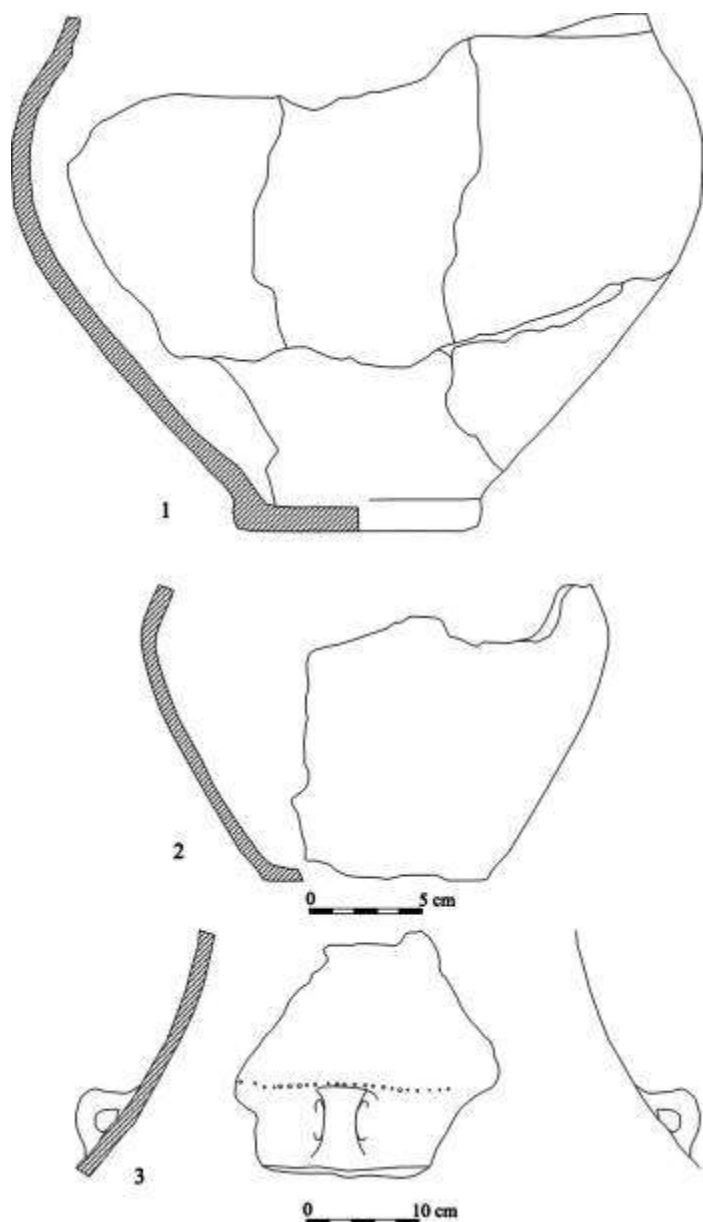

Fig. 20. Așezarea de la Revărsarea–Dealul Tichilești. S IIa-b. 1-3. c. 34.
Fig. 20. The settlement from Revărsarea–Dealul Tichilești. S IIa-b. 1-3. sq. 34.

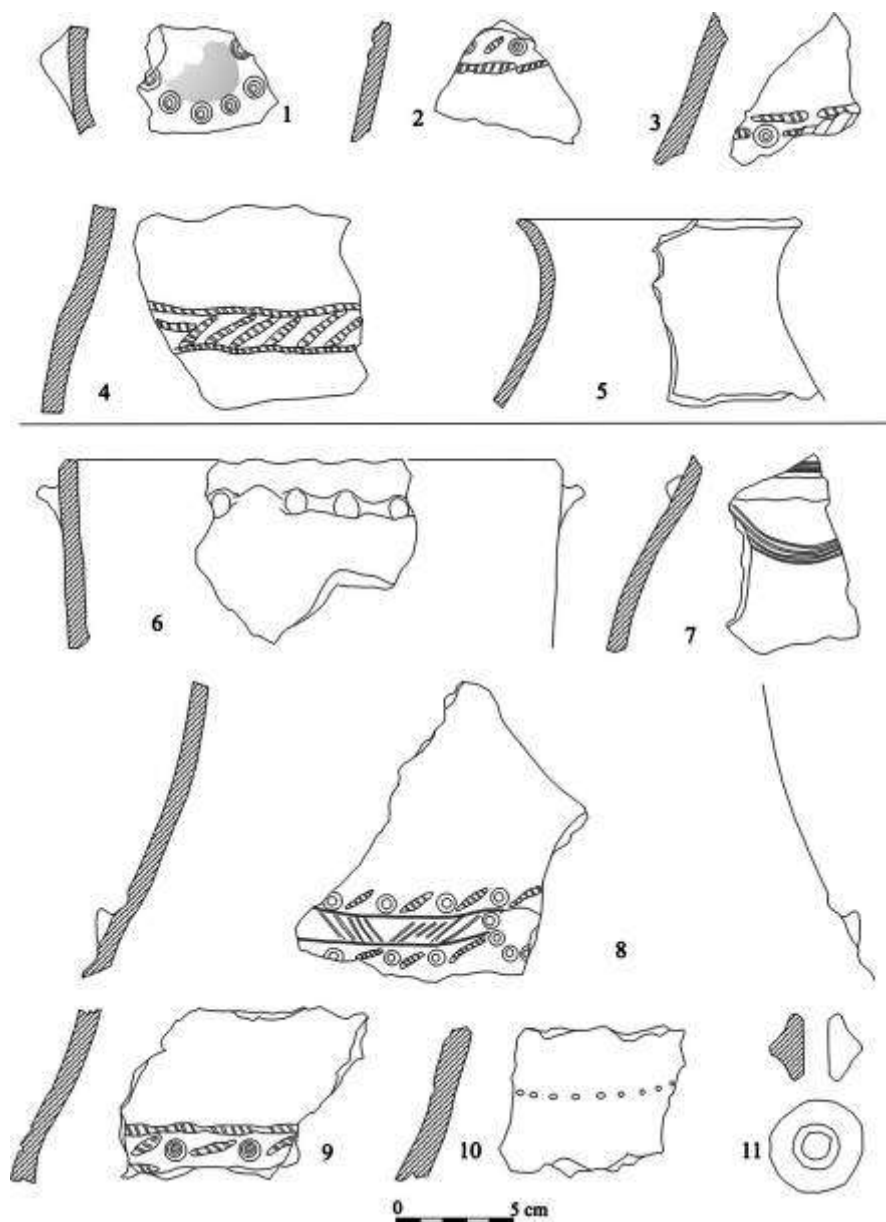

Fig. 21. Așezarea de la Revărsarea–Dealul Tichilești.
 S IIa-b. 1. c. 35; 2. c. 36; 3. c. 37; 4-5. c. 38; 6-11. c. 40.
 Fig. 21. The settlement from Revărsarea–Dealul Tichilești.
 S IIa-b. 1. sq. 35; 2. sq. 36; 3. sq. 37; 4-5. sq. 38; 6-11. sq. 40.

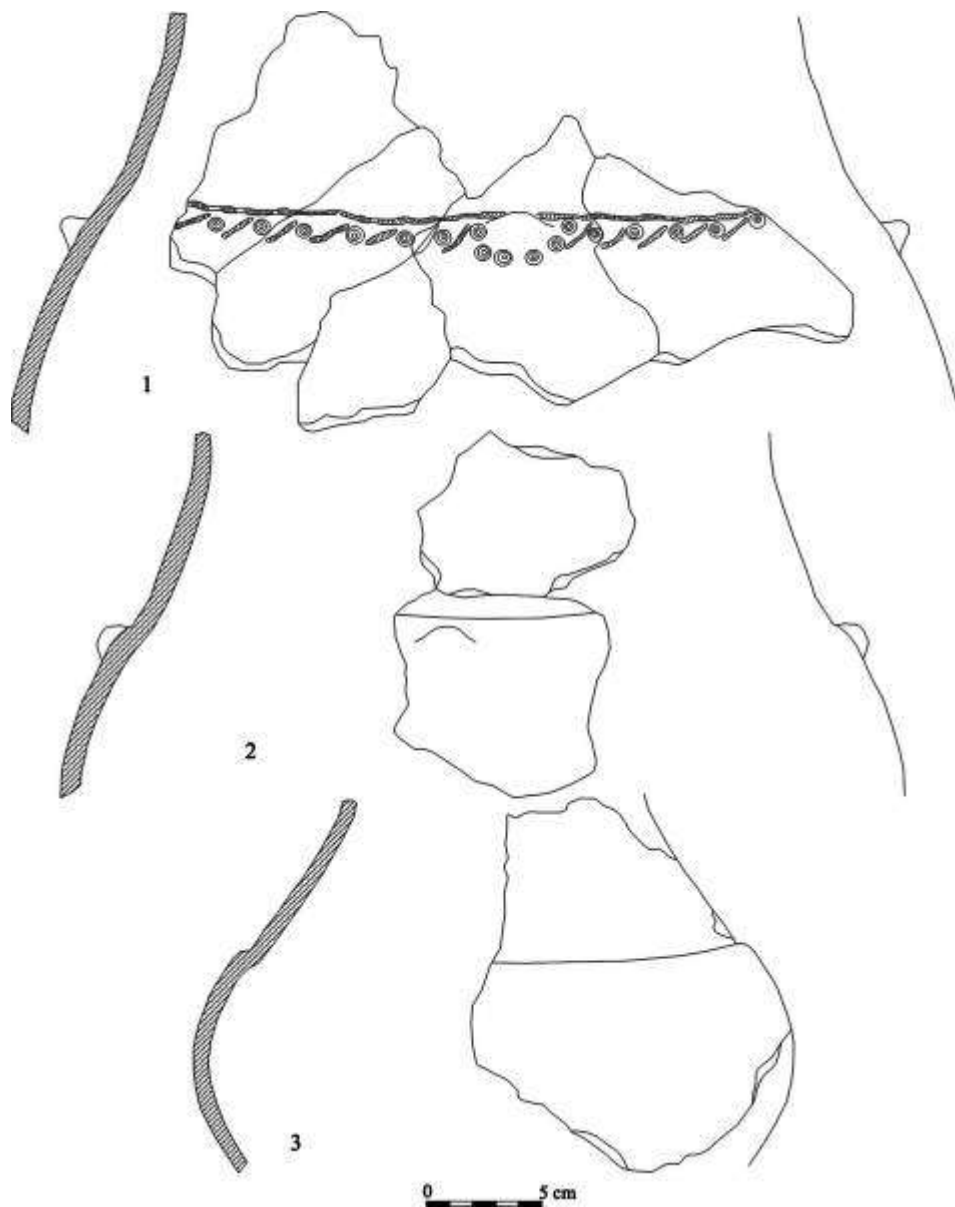

Fig. 22. Așezarea de la Revărsarea–Dealul Tichilești. S IIa-b. 1-3. c. 40.
Fig. 22. The settlement from Revărsarea–Dealul Tichilești. S IIa-b. 1-3. sq. 40.

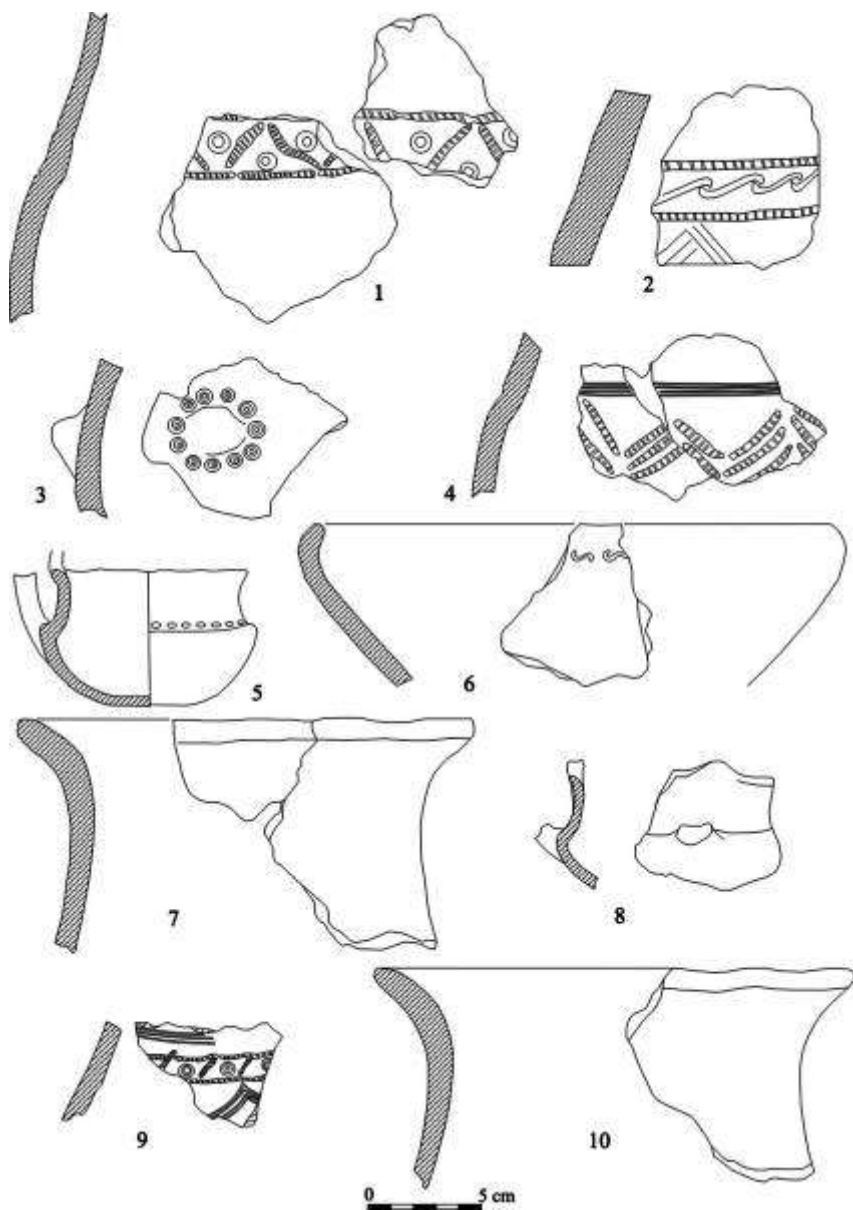

Fig. 23. Așezarea de la Revărsarea–Dealul Tichilești.

S IIa-b. 1-10. c. 41-42; loc. 3.

Fig. 23. The settlement from Revărsarea–Dealul Tichilești.

S IIa-b. 1-10. sq. 41-42; dwelling no. 3.

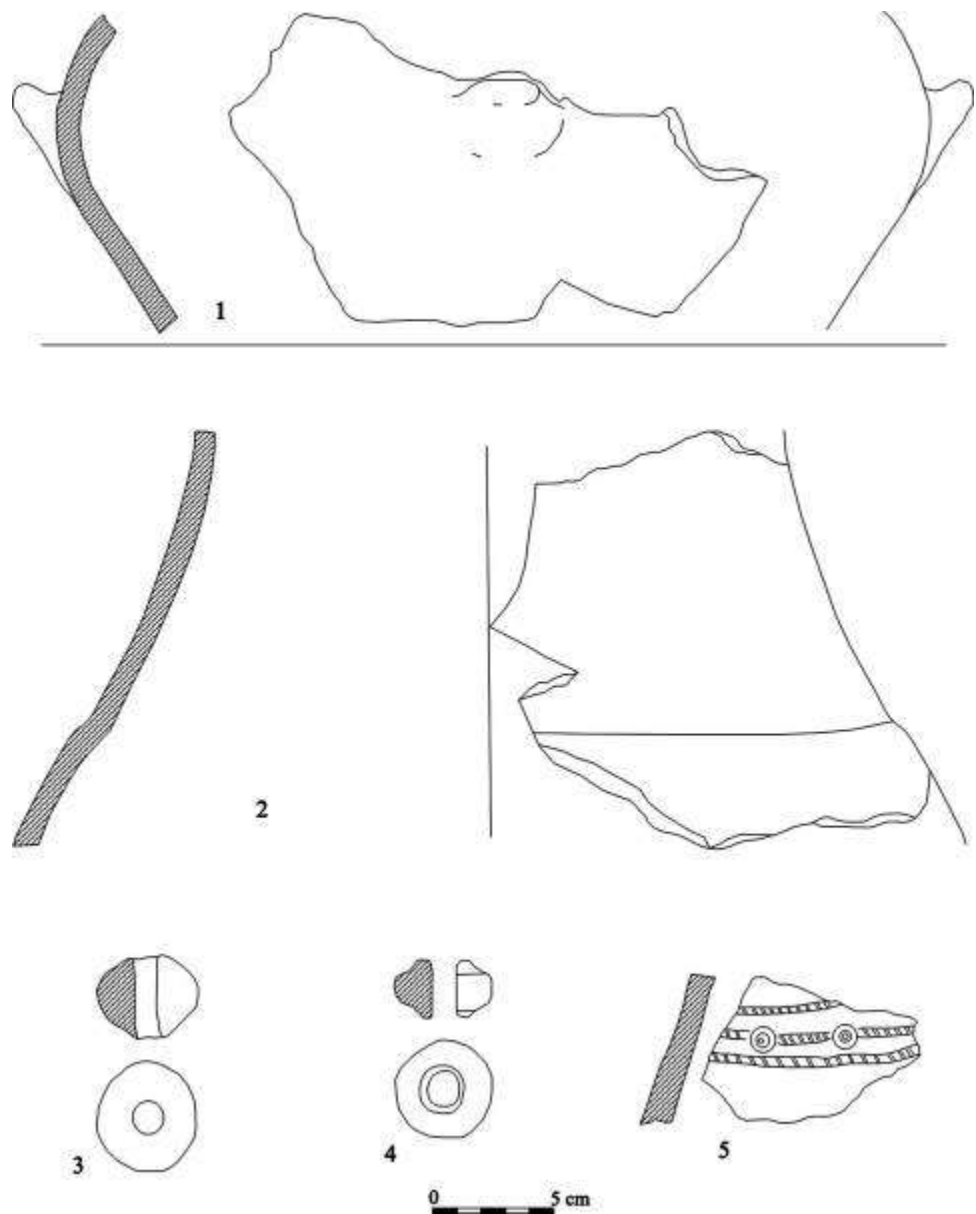

Fig. 24. Așezarea de la Revărsarea–Dealul Tichilești.

S IIa-b. 1. c. 41-42; 2-5. c. 45-46, loc. 4.

Fig. 24. The settlement from Revărsarea–Dealul Tichilești.

S IIa-b. 1. sq. 41-42; 2-5. sq. 45-46, dwelling no. 4.

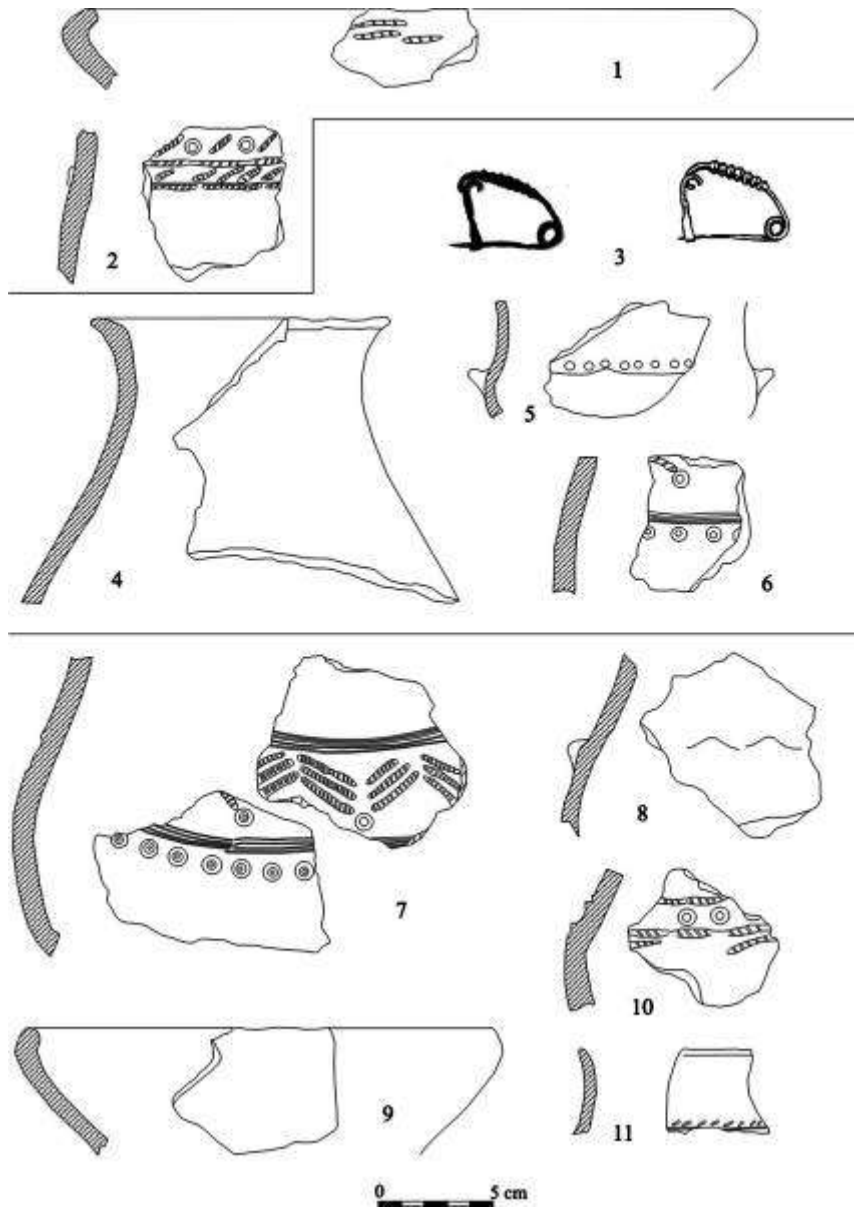

Fig. 25. Așezarea de la Revărsarea–Dealul Tichilești.

S IIIa-b. 1-2. gr. 1; 3-6, gr. 2; 7-11. loc. 1.

Fig. 25. The settlement from Revărsarea–Dealul Tichilești.

S IIIa-b. 1-2. pit no. 1; 3-6, pit no. 2; 7-11. dwelling no. 1.

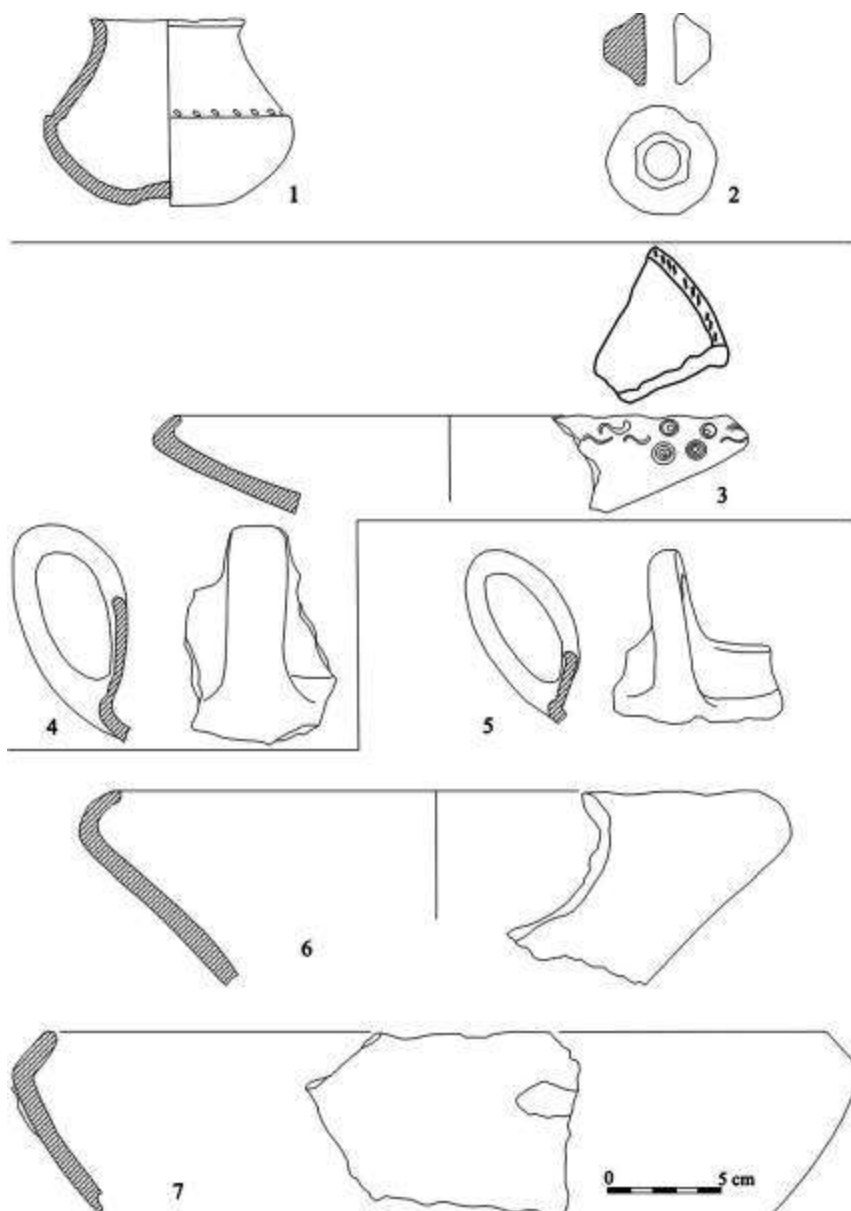

Fig. 26. Așezarea de la Revărsarea–Dealul Tichilești.

S IIIa-b. 1-2. gr. 3; 3-4. gr. 4; 5-7. gr. 6.

Fig. 26. The settlement from Revărsarea–Dealul Tichilești.

S IIIa-b. 1-2. pit no. 3; 3-4. pit no. 4; 5-7. pit no. 6.

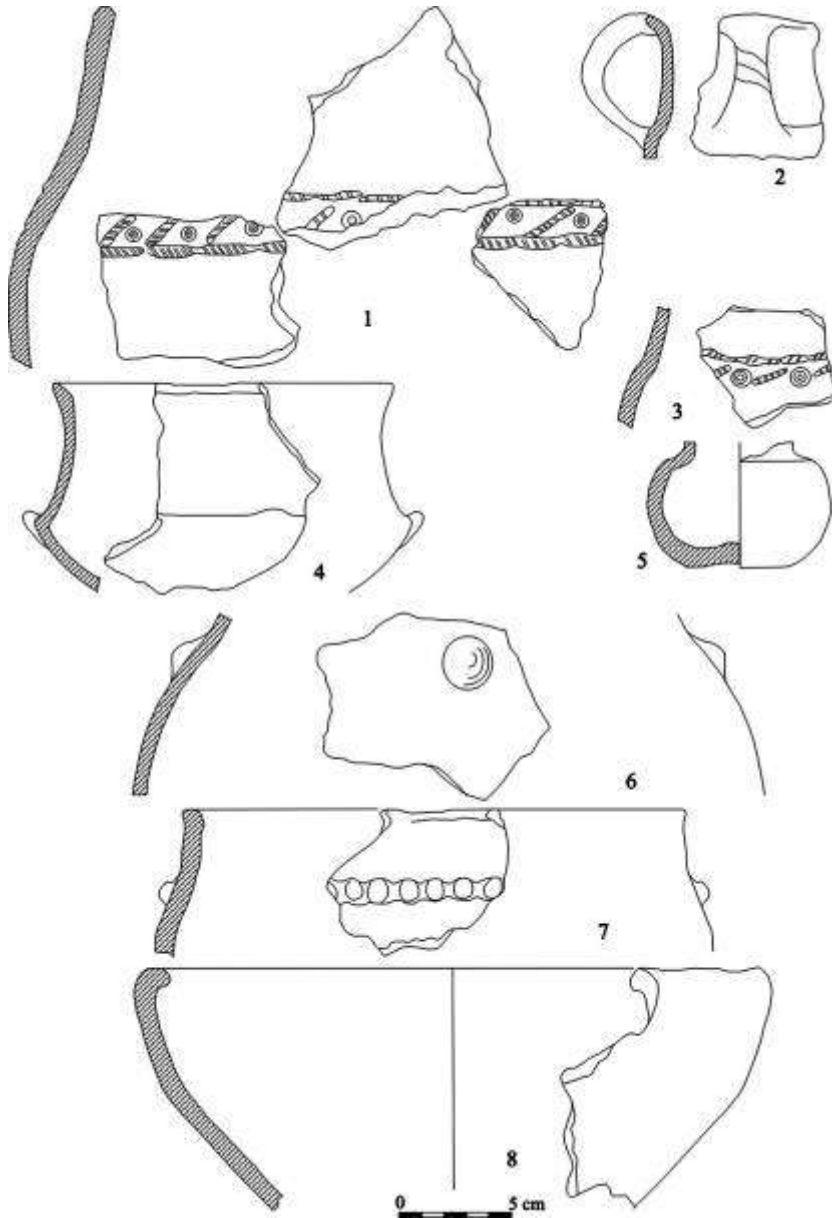

Fig. 27. Așezarea de la Revărsarea–Dealul Tichilești. S IIIa-b. 1-8. c.19-20, loc. 2.

Fig. 27. The settlement from Revărsarea–Dealul Tichilești.

S IIIa-b. 1-8. sq. 19-20, dwelling no. 2.

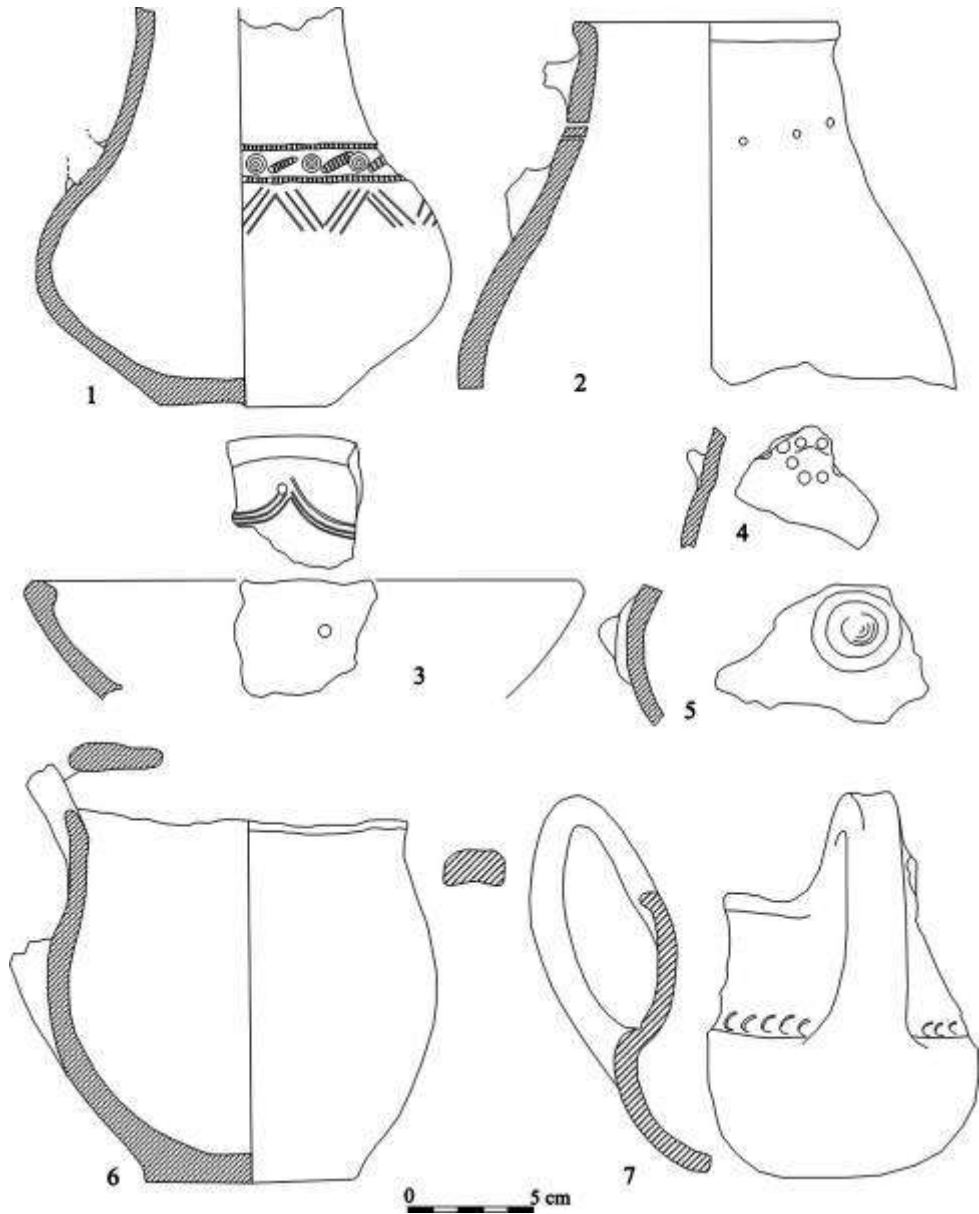

Fig. 28. Așezarea de la Revărsarea–Dealul Tichilești. S IIIa-b. 1-7. c. 19-20, loc. 2.

Fig. 28. The settlement from Revărsarea–Dealul Tichilești.

S IIIa-b. 1-8. sq. 19-20, dwelling no. 2.

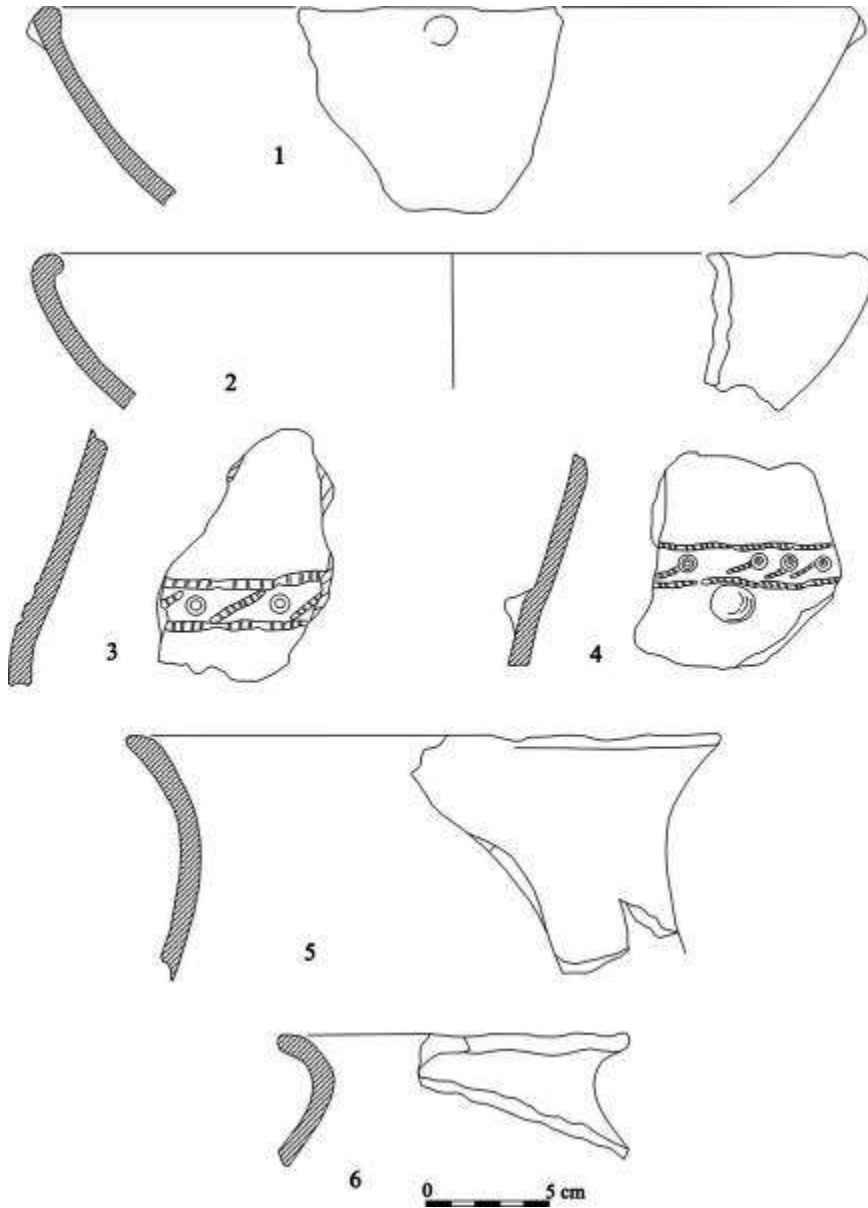

Fig. 29. Așezarea de la Revărsarea–Dealul Tichilești. S IIIa-b. 1-6, c. 38-39.
 Fig. 29. The settlement from Revărsarea–Dealul Tichilești. S IIIa-b. 1-6, sq. 38-39.

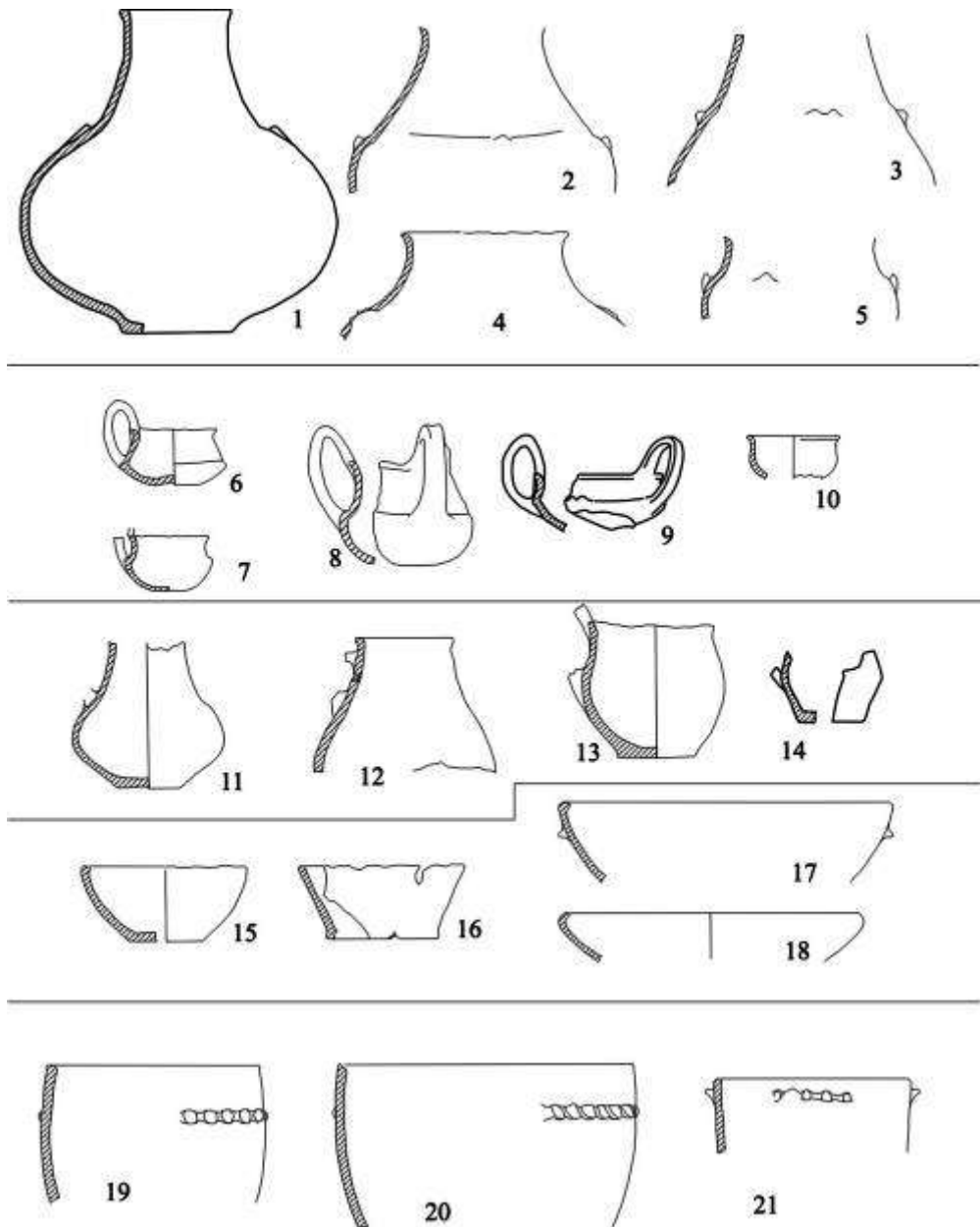

Fig. 30. Așezarea de la Revărsarea–Dealul Tichilești. Forme ceramice: 1-5. vase bitronconice; 6-10. cești; 11-14, căni; 15-18. străchini; 19-21. vase de bucătărie.

Fig. 30. The settlement from Revărsarea–Dealul Tichilești. Vessel shapes: 1-5. amphoras; 6-10. cups; 11-14. mugs; 15-18. bowls; 19-21. kitchenware.

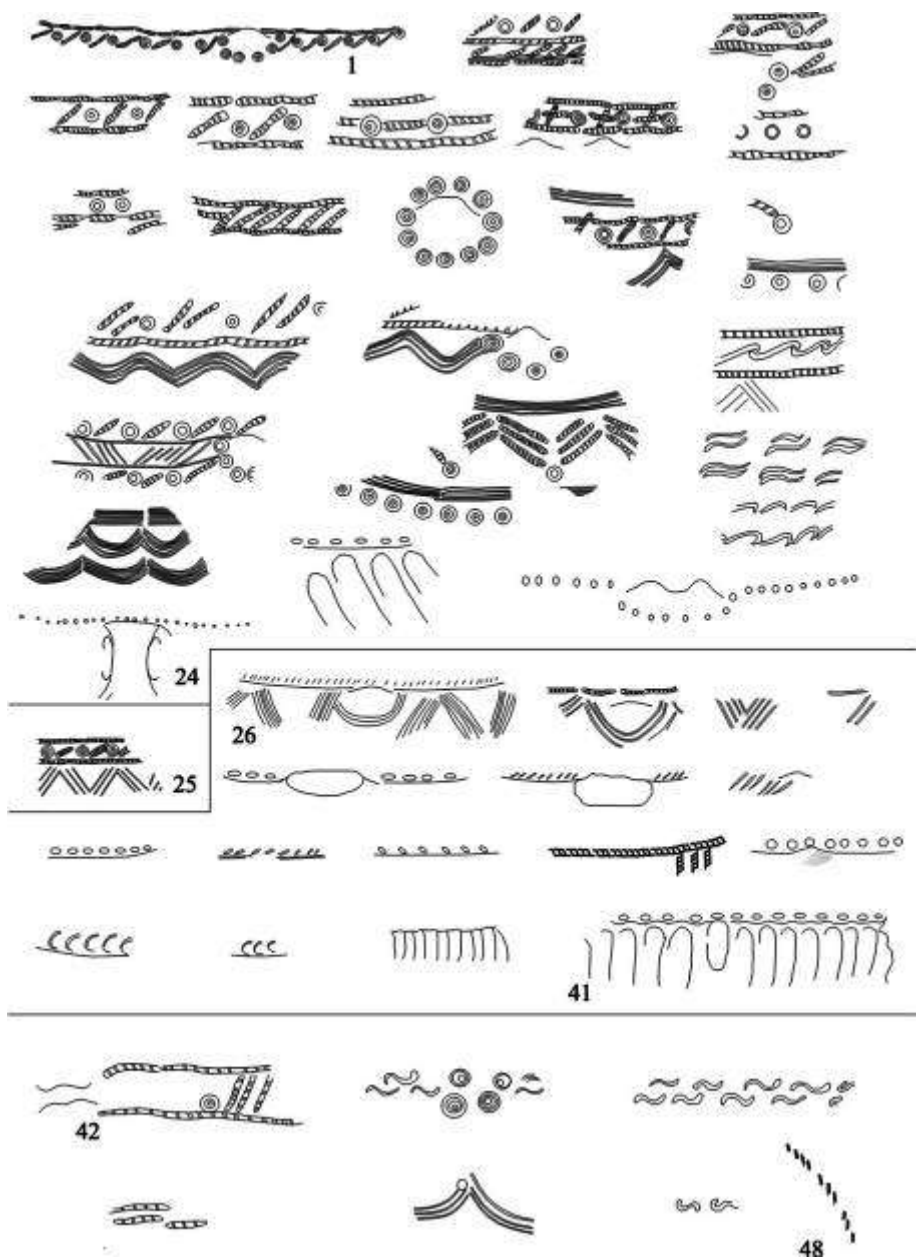

Fig. 31 Așezarea de la Revărsarea–Dealul Tichilești.
 Tipuri de decor: 1-24. pe vase bitronconice; 25. cană; 26-41. pe cești; 42-48. pe străchini.

Fig. 31. The settlement from Revărsarea–Dealul Tichilești.
 Types of decorations: 1-2. on the amphoras; 25. mug; 26-41. cups; 42-48. bowls.